

ØKONOMISKE OVERSIGTER

DANMARK

Juli 1914—Januar 1915

Ved

Einar Cohn.

Indhold:

Statens og Kommunernes Finansforhold	S. 75
Børsforhold og Pengevæsen	S. 80
Prisregulering og Priser.....	S. 91
Landbruget	S. 106
Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet	S. 112
Handel (herunder Udførselsforbud) og Samfærdsel...	S. 117

Statens og Kommunernes Finansforhold.

Blandt de 8 Lovforslag, der i Rigsdagens Aftenmøde den 1. August 1914 sattes til Behandling i Folketinget Kl. 6 og ved Mødets Slutning i Landstinget Kl. 9¹⁰ var færdige fra Rigsdagen, angaar de 2 Statens Finansforhold, nemlig Lov om Reservefonden og Lov om Udstedelse af rentebærende Kreditbeviser. Ved den førstnævnte af disse 2 Love bemyndiges Finansministeren til at overføre Reservefondens Beholdning (15½ Mill. Kr.) til Statskassen, der samtidig havde en Kassebeholdning paa 40 Mill. Kr., som dog naturligvis for væsentlige Deles Vedkommende var lidet likvid, hvorfor den lettere afhængige Reservefond ønskedes overført. Formaalet er da ikke „en Opspisning af Reservefondens Midler“, men det, at man

„i Tide burde være forberedt paa, hvad der kommer“. Det sidste Hensyn er ogsaa det tilgrundliggende for Lovforslaget om Kreditbeviser, der bemyndiger Finansministeren til at udstede for 25 Mill. Kr. 5 $\frac{1}{2}$ %s Statsbeviser, at indfri Aarsdagen efter deres Udfærdigelsesdatum. Det nærmere fastsættes ved offentlig Bekendtgørelse. I Henhold hertil er udstedt for 10 Mill. Kr. saadanne Beviser i 500, 100, 50, 10 Kr. Eksemplarer.

For at skaffe Staten et bredere finansielt Grundlag, og da man ikke turde se bort fra, at Forbruget af Kassebeholdningen snarest burde erstattes, at Reservefondens Midler i bedste Tilfælde kun er afhængelige med Tab, og at Statsbeviserne ad Aare skal indløses med et Tillæg af 5 $\frac{1}{2}$ % Rente, fremsatte Finansministeren d. 12. Oktober i Folketinget Forslag til Lov om Optagelse af et indenlandsk Statslaan (Lov af $\frac{2}{11}$ 1914). Det er et 4 $\frac{1}{2}$ %s Laan til et Beløb af 60 Mill. Kr., saaledes at de 50 Mill. Kr. afsættes i indeværende Finansaar¹⁾, medens 5 Mill. Kr. afsættes i hvert af de 2 følgende. Kursen skal ikke være under 92. Indfrielsestiden er 40 Aar. Om Aftagelse af det hele Laan var der sluttet Overenskomst med forskellige indenlandske Institutioner og Selskaber²⁾, idet „Regeringen mente det rigtigt og forsvarligt i Tide at forsøge at ordne den danske Stats Pengeforhold og ordne dem ved egne Kræfter“. Under Forslagets Behandling kom Forhandlingerne ogsaa ind paa en lavere Rente end 5 $\frac{1}{2}$ % for Statsbeviserne og paa Spørgsmaalet om Dækning af de ved det ny Laan foraarsagede Udgifter. Det første havde ikke Finansministerens Sympati, og om Dækningen kunde han ikke paa det Tidspunkt udtale sig, men gav Tilsagn om inden Rigsdagssamlingens Slutning at fremsætte hertil sigtende Forslag.

Om Statens almindelige finansielle Tilstand gav Finansministeren iøvrigt en Oversigt ved Forelæggelsen af Tillægsbevillingsloven for 19 $\frac{11}{15}$ den $\frac{12}{1}$ 1915 i Folketinget. Ministeren anslog med alle Forbehold Finansaarets Underskud til ca. 45 Mill. Kr., dels paa Grund af en

¹⁾ Af Laanet er dog hidtil kun optaget 7 Mill. Kr. (jfr. nedenfor).

²⁾ Nationalbanken, Statsanstalten for Livsforsikring, Store Nordiske Telegrafselskab og en Række Forsikringsselskaber.

Mindreindtægt paa $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. i Forbrugsafgifterne (jfr. Tabel I) samt paa Grund af forventet Nedgang i Statsbanernes¹⁾ og i Postvæsenets Indtægter (jfr. Tabel II), medens Indkomst- og Formueskatten formentlig vilde indbringe de 20 Mill. Kr.²⁾, der var budgetteret, og Telegrafvæsenet³⁾ snarest vilde give noget mere; tilsammen en Nedgang paa ca. 10 Mill. Kr., medens der var gaaet 30 Mill. Kr. til militære Foranstaltninger og Resten af de 45 Mill. til „hvad Samfundets Forsorg af forskellig Art, ogsaa fremkaldt ved Undtagelsestilstanden, vil føre med sig“. Ministeren oplyste endvidere, at der af det store Statslaan var forbrugt 7 Mill. Kr.; der var brugt noget af Reservefonden og over 20 Mill. Kr. af Kassebeholdningen.

Udgifterne til Samfundets Forsorg af forskellig Art berører jo i første Række Kommunerne, der saa delvis holdes skadesløse af Staten. Ved Lov af $\frac{7}{8}$ 1914 tilstaaes der de kommunale Hjælpekasser en Erstatning paa $\frac{2}{3}$ af de hafte Udgifter til Understøttelse af Trang foraarsaget ved de ekstraordinære Indkaldelser. Normalt dækker Statskassen ikke $\frac{1}{3}$ af Kommunernes Udgifter til Hjælpekasserne⁴⁾. Til det heromhandlede Øjemed har Københavns Understøttelsesforening⁵⁾ indtil 10. Januar 1915 udbetalt Understøttelse til et Beløb af 910 000 Kr. For de øvrige Kommuner foreligger endnu ikke Oplysninger. — Ved Love af $\frac{2}{10}$ og $\frac{21}{12}$ 1914 gives der endvidere Kommunerne Ret til hos Statskassen at faa Halvdelen af det Beløb refunderet, som de yder i Tilskud til Hjælpekassen i Anledning af den ekstraordinære Arbejdsløshed i 1914 og 1915. Særlig vanskeligt stillede Kommuner kan dog opnaa en Godtgørelse paa $\frac{2}{3}$ (Lov $\frac{2}{10}$ 1914, § 2).

For positivt at formindske Arbejdsløsheden lovede saavel Indenrigsministeren som Trafikministeren under Behand-

¹⁾ Den af de særlige Forhold fremkaldte store Godstrafik (især over København), synes nu at være ved at opveje Nedgangen.

²⁾ Ved Cirkulære af $\frac{10}{12}$ 1914 (Min.tid. A, 1914, S. 269) indrømmes der de til Sikringsstyrken indkaldte værnepligtige Adgang til Eftergivelse af eller Nedsættelse i den personlige Kommuneskat og i Indkomstskatten til Staten m. v.

³⁾ Telegrafvæsenet offentliggør ikke i. T. sine Indtægtsoversigter.

⁴⁾ Kommunerne faar normalt en pro rata Andel efter deres Udgifter i et samlet Statstilskud paa 250 000 Kr.

⁵⁾ I sin Egenskab af Hjælpekasse for København.

Tabel I. Toldindtægterne m. v.

	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan. ¹⁾	April-Jan.
	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Indførselstold . . .	f 1914 4 326	1 403	1 167	4 179	2 381	1 596	4 108	28 30
	1913 3 871	2 622	1 940	4 759	2 600	1 681	4 114	30 65
Sukkerafgift . . .	f 1914 1 211	45	÷121	430	1 307	÷14	226	4 18
	1913 1 096	÷1	58	563	912	20	268	3 98
Spiritusafgift . . .	f 1914 572	533	514	472	484	492	580	5 37
	1913 570	550	445	471	415	473	561	5 29
Ølskat	f 1914 904	1 113	846	730	656	534	638	7 40
	1913 826	932	800	794	654	570	596	7 17
Stempelafgift af	f 1914 65	68	90	58	72	86	65	69
Cigaretter . . .	1913 70	64	57	70	64	69	62	62
Andre Indtægter	f 1914 153	26	38	102	43	35	148	69
	1913 131	54	59	95	46	30	158	71
Tilsammen	f 1914 7 231	3 188	2 534	5 971	4 943	2 729	5 765	46 71
	1913 6 565	4 221	3 359	6 743	4 691	2 843	5 759	48 44

Tabel II. Statsbanernes og Postvæsenets Indtægter.

	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Decbr.	Jan. ²⁾	April-Decbr.
	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Statsbanernes Indtægter								
Personbefordring	f 1914 3 085	2 150	1 690	1 770	1 570	1 885	—	19 029
	1913 3 166	2 808	2 110	1 825	1 693	1 889	—	19 736
Gods-, Post- og Kreatur-	f 1914 2 670	2 385	2 800	3 000	2 830	2 940	—	24 536
befordring	1913 2 603	2 476	2 577	2 674	2 559	2 278	—	22 846
Tilsammen	f 1914 5 755	4 535	4 490	4 770	4 400	4 825	—	43 565
	1913 5 769	5 284	4 687	4 499	4 252	4 166	—	42 582
Postvæsenets Indtægter								
Ved Salg af Frimærker	f 1914 —	1 164	1 241	1 353	1 333	1 999	1 389	15 599 ³⁾
m. v.	1913 —	1 293	1 338	1 422	1 365	2 103	1 410	15 737 ³⁾

¹⁾ Jan. 1915 og 1914. ²⁾ Jan. 1915 og 1914. ³⁾ April 1914—Januar 1915.

lingen af Loven af $\frac{2}{10}$ 1914, at Statens Arbejder skulde blive fremmet med al Kraft, ligesom Indenrigsministeren forhandlede med Kommunerne om ekstraordinær Fremme af disses offentlige Arbejder. Resultaterne af disse Forhandlinger foreligger i det den $\frac{12}{1}$ 1915 i Folketinget fremsatte Forslag til Lov om en midlertidig Laanekasse for Kommuner. Da det nemlig viste sig vanskeligt for Kommunerne at tilvejebringe de fornødne Laanemidler til at fortsætte gamle eller paabegynde nye Arbejder, „maatte Regeringens Bestræbelser rettes paa at søge saadanne Midler stillet til Raadighed“ (Bemærkn. til Lovforsl.). Man opnaaede derefter en Overenskomst med en Række Banker og Sparekasser, der erklærede sig villig til i Laanekassen at indskyde et Beløb, svarende til 1 $\frac{0}{10}$ af deres Aarsbalance ultimo 1914. Dette skulde for samtlige Landets Instituter af denne Art give 24—26 Mill. Kr. Der var ved Forslagets Forelæggelse givet Tilsagn om 17 Mill., og Ministeren haabede at komme op paa 18—19 Mill. Kr. Kommunerne skal i denne Laanekasse, efter den sædvanlig indhentede Tilladelse, kunne laane til en Rente af 5 $\frac{0}{10}$ (pari Kurs), at tilbagebetale i Løbet af 5 Aar. Der skal indrømmes Stempelbegunstigelse som for Kreditforeningslaan og Stempelfrihed for de Laan, der efter de 5 Aar maatte blive optaget til Afløsning af de i Laanekassen nu stiftede. — Det oplyses i Bemærkningerne til Lovforslaget, at Kommunerne udenfor Kjøbenhavn vil behøve 3 Mill. Kr. til Arbejder, der er i Gang, 7 Mill. til Arbejder, der er besluttede, men ikke iværksatte, og 8 Mill. Kr. til Arbejder, der ønskes uden dog endnu at være besluttede. Kjøbenhavns Kommune vil i Aarene 19 $\frac{14}{15}$ —19 $\frac{17}{18}$ behøve Laanemidler til et Beløb af ca. 26 Mill. Kr. Tilvejebringelsen af et saa stort Beløb falder dog udenfor Lovforslagets Rammer, men da „Kommunens disponible Kapital vil være opbrugt ved Udgangen af Regnskabsaaret 19 $\frac{15}{16}$, maa der ydes Adgang til et Beløb af 8 à 10 Mill. Kr. for i nogen Maade at kunne fortsætte en normal Udvikling“. Bemærkningerne til Lovforslaget indeholder Vedtægt for Laanekassen samt Overenskomst med Pengeinstituterne.

Børsforhold og Pengevæsen.

Den 29. Juli 1914 besluttede Kursnoteringsudvalget paa Københavns Børs, at ingen Kursnoteringsdeltager indtil videre maa medvirke ved Baisseforretninger, ligesom det kunde meddeles, at de 5 københavnske Hovedbanker indtil videre frafaldt Krav om Indbetaling paa Laan paa Børspapirer, saalænge Kursværdien af de haandpantssatte Papirer ikke gaar under Laanebeløbet. Begge disse Spørgsmaal var ordnede paa Handelsministerens Initiativ og skulde modvirke mulige paniske Tendenser, idet det dog fremhæves¹⁾, at Københavns Børs i Modsætning til adskillige af Udlandets ingensinde, hvor trykket den end kunde være, lod sig overvælde af Panik (jfr. Tabel III over Kursnoteringerne).

Men da Østerrig havde erklæret Serbien Krig den 28. Juli, da Tyskland erklærede Rusland Krig den 1. August, og da Udlandets Børser næsten alle havde indstillet Virksomheden, meddeltes det Mandag den 3. August, efter at Børsen ved særlig Bestemmelse havde været lukket den 1., at „den officielle Notering af Obligationer og Aktier paa Københavns Børs finder indtil videre ikke Sted“. Og officielt er Børsen, trods gentagne Forhandlinger herom, endnu ikke genaabnet.

Da den officielle Kursnotering saaledes var suspenderet, manglede man den sædvanlige Rettesnor for den regnskabsmæssige Værdiansættelse af Værdipapirer. Handelsministeren nedsatte derfor den 23/10 1914 et Udvalg til at overveje Spørgsmaalet om Ansættelse af Værdipapirer, tilhørende Pengeinstituter (specielt Spare- og Laanekasser, der iflg. Lov 28/5 1880 ved deres Opgørelse skal bruge københavnske Køberkurser). Dette Udvalg har ikke afgivet Betænkning. — Til Vejledning ved Skatteangivelser og -ansættelser udsendte Skattedepartementet den 12/1 1915 en Kursliste for ultimo December 1914, hvilke „Kurser er fremgaaet af stedfundne Omsætninger samt af Bud og Udbud og har været offentliggjort i Pressen“. I Mangel af officielle Kurser anvendes saaledes her de uofficielle.

En Foranstaltning af tilsvarende Art som Børsens Lukning var den i Rigsdagens Aftenmøde den 1/8 vedtagne

¹⁾ Jfr. i det hele „Verdensmarkedet og Danmark 1914“.

Tab. III. Københavns Børskurs¹⁾ (Køber) for offentlige Værdipapirer.

	Jan. 1914	Juli 1914		Nov. 1914	Dec. 1914	Jan. 1915
		1.	31.			
Obligationer.						
4½ % Husejer Kreditk. 2 A, 1 S.	95	95½	91½	89½	89	89½
4 - — — 2 A, 2 S.	89½	88½	—	—	81	82½
4½ - Kbhns. Kreditforen. 5 S.	95½	95½	—	—	89½	89½
4 - — — 3 S.	89½	90½	87¾	—	82	86
4½ - Østifternes — 7 S.	97	96½	93¼	91½	92	93
4 - — — 10 S.	90	89¾	87½	83½	83	86
4½ - Kreditk. f. Landejend. 6 S.	—	96½	93½	92	92½	94
4 - — — 4 S.	90½	91	—	—	85	—
3½ - konv. Jydske Land- ejendomme 5 S.	84¾	84½	—	—	80	—
4½ - Jydske Landejend. 6 S.	96½	95¾	92¾	91¼	91	92
4 - — — 6 S.	89¾	89½	87	—	83	84½
3½ - — — 5 S.	84¾	84½	—	—	80½	79½
4½ - Ny jydske Købstads- Kreditforen. 7 S.	96½	96	93¼	—	91	91¾
4 - — — 7 S.	89¾	88¾	87	—	82¾	83¾
4½ - Vest- og sønderjyske Kreditforen. 7 S.	96	95¾	93	—	90¾	91½
5 - industr. Kreditforen.	95¾	96½	—	—	90	91
4½ - Kbhns. Hypotekforen. 2 S.	87¾	87½	—	—	80	80
5 - — — 2 S.	94¾	94	—	—	83½	86½
Aktier.						
Nationalbanken	142½	149	145	136	136	140
Privatbanken	106½	106½	100	95	96	100½
Den danske Landmandsbank ...	140½	134½	128	—	—	125
Kbhns. Handelsbank	144	141¾	135¾	132	133	139
Revisionsbanken	114	111½	103	—	105	108
Kbhns. private Laanebank	117¾	110½	104½	100	104	108
Kbhns. Telefon A/S	108	105½	100½	—	98	102½
De danske Sukkerfabrikker	236½	213	193½	217	218	223½
Burmeister og Wain	88¾	84¾	74¾	73	85	90
Det forenede Dampskibsselskab.	116¾	107½	100	93	98	110½

¹⁾ De anførte Kurser gælder den første Notering i hver Maaned. Børsen
lukkedes d. 1. Aug. 1914, de følgende Kurser er uofficielle.

Tabel III (fortsat).

	Jan. 1914	Juli 1914 1. 31.		Nov. 1914	Dec. 1914	Jan. 1915
Aktier.						
Dampskibsselskabet Danmark ..	96 ¹ / ₂	91 ¹ / ₂	80	81	90	97
Norden ...	105	94 ³ / ₄	78	85 ¹ / ₂	100 ¹ / ₂	108 ¹ / ₂
Carl	105 ¹ / ₄	102 ¹ / ₂	89 ¹ / ₂	91	103	111
Dannebrog.	124 ¹ / ₂	112 ¹ / ₄	97 ³ / ₄	97	118 ¹ / ₂	127
Skjold	90 ³ / ₄	84 ³ / ₄	70 ¹ / ₂	68	83	88 ¹ / ₂
Urania	25	20	16	18	23	34
af 1896 ...	116	106 ³ / ₄	91 ¹ / ₂	91	107	118 ¹ / ₂
Hejmdal ..	121 ¹ / ₄	114 ¹ / ₄	102 ¹ / ₄	97	107	115
Gorm.....	112 ¹ / ₄	107 ¹ / ₄	94 ¹ / ₄	91 ¹ / ₂	103	113
Neptun ...	113 ¹ / ₄	104	87 ¹ / ₂	89	103	113
Det dansk-russ. Dampskibsselsk.	77 ¹ / ₄	69 ¹ / ₂	56 ³ / ₄	55	66	69 ¹ / ₂
Det østasiatiske Komp. ...	128 ¹ / ₂	130 ¹ / ₂	126 ¹ / ₄	124	141	141
Crome og Goldschmidt	80	66	59	66	66	—
Nordisk Textil Fabrik	77	71 ¹ / ₄	71	—	—	68
M. J. Ballins Sønner	237 ³ / ₄	219	212 ³ / ₄	210	218	235
De danske Spritfabriker	197	182 ¹ / ₂	175 ³ / ₄	160	—	161
Kbhns. Dampmøller	235 ¹ / ₄	210 ¹ / ₂	197 ¹ / ₂	192	188	184
De forenede Bryggerier	239	202 ³ / ₄	169 ¹ / ₂	169	162	159
Helsingørs Jernskibs- og Maskin- byggeri	117	122	—	120	—	117
De forenede Papirfabriker	202 ¹ / ₄	181	169 ¹ / ₂	154	150	158
Glud og Marstrand.....	167	146	134 ¹ / ₄	—	—	144
Nordisk Kabel- og Traadfabrik .	113 ¹ / ₂	101 ¹ / ₂	93	88 ¹ / ₂	98	102
H. E. Gosch & Co.'s Tændstikfabr.	81 ¹ / ₂	66 ¹ / ₂	63 ¹ / ₂	—	—	60
Dansk Svovlsyre- og Superfosfat- fabrik.....	293 ¹ / ₄	243	235	225	235 ¹ / ₂	246 ¹ / ₂
Det Danske Kul Comp.....	238 ¹ / ₂	214 ¹ / ₂	198 ¹ / ₄	183	—	182
Kbhns. Flydedok og Skibsværft.	118	107 ¹ / ₂	—	107	112	113
Danske Vin- og Konserverfabrik	126 ¹ / ₂	113	—	128	139	149

Lov om Udbetaling af Indlaan og Sparekassemidler, hvorved Handelsministeren bemyndiges til at fastsætte, at der indtil videre ikke kan fordres udbetalt mere end 300 Kr. om Ugen paa Kontrabog eller Indlaansbevis, med mindre der finder Overførelse Sted til anden Konto i samme eller i andet Institut, eller der udstedes Check til offentlig Kasse

Tabel IV.
Kjøbenhavns Sparekasses og Bikubens Maanedsopgørelse.

	Juli 1914	August 1914	Sept. 1914	Okt. 1914	Nov. 1914	Dec. 1914	Jan. 1915
Sparekassen for Kbhvn. og Omegn	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Indbetalinger	5 367	3 403	3 929	4 132	3 100	5 512	6 220
Udbetalinger	5 513	5 779	3 943	4 289	3 349	6 056	4 689
Sparekassebeholdning	100 184	99 300 ¹⁾	99 286	99 129	98 881	98 337	99 867
Bikubens Spare- kasse							
Indbetalinger	3 433	2 141	2 422	2 708	1 961	3 555	3 973
Udbetalinger	4 170	6 448	2 149	2 205	1 739	3 495	2 803
Sparekassebeholdning	65 258	60 952	62 295 ¹⁾	62 798	63 020	63 080	64 250

(Lov og Bkg. af ²/₈ 1914). Handelsministeren udtalte ved Forslagets Forelæggelse, at der i disse sidste Juli-Dage havde vist sig en ikke ringe Tilbøjelighed til uforstandig og uforsvarlig Udtagen af Penge i de herværende Pengeinstituter²⁾. Loven skulde da dæmme op mod dette Run paa Banker og Sparekasser (jfr. f. Eks. ovenstaaende Tabel IV over Ind- og Udbetalinger i de to store københavnske Sparekasser), og for de tilsvarende Angreb paa Nationalbankens Guld gav man Banken Beskyttelse ved Lov af ²/₈, hvorved det overlodes Nationalbankens egen Afgørelse, om den, uanset det paa Sedlerne givne Tilsagn, vilde indløse disse med Guld indtil 1. Oktober 1914; senere er Fristen (Lov ¹⁴/₁ 1915) forlænget til ¹⁵/₁₀ 1915. Som Bilag

¹⁾ Renter tilskrevet.

²⁾ I en Artikel i Dagbladet „Børsen“ (⁶/₁₁ 1914) udtales den Formening, at især Landboerne holder store kontante Beholdninger, da den Tilgang af Midler, vi har faaet, ikke som man skulde have ventet, har givet sig Udslag i Forøgelse af Sparekassemidler og Bankindsud. „I Bankkredse er man tilbøjelig til at tro, at de Pengebeløb, som saaledes er gemt til Side, gaar op til ca. 70 Mill. Kr.“

Tabel V. Nationalbanken i København, Maanedsbalance.

	31. Juli		31. August		30. September		31. Oktober		30. November		31. December		30. Januar	
	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1915	1914
Aktiver.														
1. Laan i faste Ejendomme	1 485	1 579	1 485	1 579	1 485	1 579	1 485	1 579	1 485	1 579	1 485	1 489	1 485	1 489
2. Laan paa Panteobligationer	1 794	1 650	1 991	1 547	1 795	1 415	1 691	1 410	1 453	1 398	1 547	1 974	1 527	1 937
3. Laan paa Borspapirer	10 606	8 885	19 538	8 581	18 671	8 060	17 342	9 372	16 720	9 122	13 772	9 794	12 979	8 925
4. Jernbanelaan til Kommuner, Lov ¹⁰ / ₄ 1895	3 634	3 733	3 634	3 733	3 634	3 733	3 634	3 733	3 634	3 733	3 617	3 716	3 584	3 684
5. Finansministeriet i Debet	—	2 902	—	2 902	—	—	—	—	—	123	—	—	—	—
6. Udlaan med Statens Garanti	—	—	—	—	—	2 946	—	2 903	—	2 902	—	2 945	—	1 401
7. Afviklingskassen af 1910	23 636	23 553	25 871	21 343	25 588	22 544	25 831	21 981	25 904	21 855	26 280	23 883	19 094	21 730
8. Vekslar paa Indlandet	59 401	30 924	85 698	33 867	74 752	34 033	80 497	37 370	64 862	30 361	63 405	39 027	47 907	27 355
9. — — Udlandet	7 509	8 945	8 044	10 386	3 003	11 194	3 207	9 253	2 671	7 452	2 510	10 971	2 100	9 254
10. Danske Statsforskrivninger	10 572	9 156	10 572	9 199	1 691	9 199	1 919	10 308	1 919	10 308	1 919	10 295	1 891	509
11. Andre danske Obligationer					797		1 716		1 716		1 713		1 694	1 744
12. Udenlandske Statsobligationer	8 083		8 403		8 403		8 403		8 403		8 403		8 403	
13. Korrespondenter i Udlandet	14 139	21 246	25 127	19 997	24 228	17 371	24 029	17 439	21 349	22 601	37 162	12 232	35 965	21 889
14. Tilgodehavende i Sveriges Rigsbank, Norges Bank og Deutsche Reichsbank	78 341	74 759	74 706	74 785	20 638	76 100	26 913	78 691	25 778	76 680	÷ 170	79 429	÷ 3 570	÷ 2 341
15. Beholdning af norske og svenske Sedler					1 151		254		113		361		314	145
16. Mønt og Metal	72 771		72 212		72 212		81 350		94 827		108 883 ¹⁾		78 400 ²⁾	
17. Aktionærernes Udbytte-Udligningsfonds Aktiver	1 151	951	1 151	952	1 151	951	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Forskellige Debitorer	3 488	3 835	3 889	2 750	3 367	3 528	4 439	3 803	4 110	3 220	7 099	3 651	4 353	3 425
19. Bankbygningerne	1 771	1 615	1 772	1 630	1 812	1 632	1 838	1 662	1 860	1 662	1 869	1 682	1 922	1 699
Tilsammen...	217 527	193 733	260 478	193 251	263 466	194 285	275 410	199 504	263 327	192 996	265 799	201 088	248 531	189 303
20. Anm. 12—16 udgør Metalfonden efter kgl. Resolution af 30. Sept. 1914	—	—	—	—	125 720	—	131 811	—	136 994	—	140 584	—	149 996	—
21. Anm. 14—16 er Metalfonden efter Lov af ¹³ / ₄ 1907	78 341	74 759	74 706	74 785	93 409	76 100	99 379	78 691	107 241	76 680	95 018	79 429	105 627	76 203
Passiver.														
22. Seddelcirkulationen	156 473	147 483	194 187	144 648	211 349	146 177	224 178	154 354	211 079	146 987	206 628	151 552	194 020	140 557
23. Konto Kurant	16 946	2 307	11 769	4 273	7 068	3 647	6 504	2 979	4 324	3 897	11 894	6 874	3 950	5 584
24. Bank Sola Vekslar	12	—	1	47	—	2	106	70	229	—	5	15	17	25
25. Indlaan	26	15	30	10	30	18	35	15	31	17	31	21	30	20
26. Forskellige Kreditorer	847	703	11 257	1 041	1 795	1 216	4 223	2 011	6 800	1 519	6 357	2 038	9667	2 567
27. Finansmin. Indlaan Lov ¹⁰ / ₄ 1895	3 634	3 733	3 635	3 733	3 635	3 733	3 634	3 733	3 634	3 733	3 635	3 733	3 584	3 684
28. Konto for forventet Tab	—	—	—	—	—	—	—	—	500	500	500	500	500	500
29. Reservefonden	8 206	8 222	8 206	8 222	8 206	8 222	8 206	8 222	8 206	8 222	8 206	8 222	8 206	8 222
30. Aktionærernes Udbytte-Udligningsfond	1 160	952	1 160	952	1 160	952	1 524	1 120	1 524	1 121	1 543	1 133	1 557	1 144
31. Aktionærernes Kapital	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000
32. Overskud i Bankaaret	3 223	3 318	3 223	3 318	3 223	3 318	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen...	217 527	193 733	260 478	193 251	263 466	194 285	275 410	199 504	263 327	192 996	265 799	201 088	248 531	189 303

¹⁾ Heraf Solv og anden Skillelement 4090 000 Kr. ²⁾ Heraf do. do. 6125 000 Kr.

til Bemærkningerne til førstnævnte Lov er optrykt en Skrivelse fra Nationalbanken til Finansministeriet, hvori Bankens Direktion, efter at have gjort Rede for Guldbeholdningens Størrelse den ³¹/₇ (jfr. ogsaa foranstaaende Tabel V over Nationalbankens Maanedsbalancer) udtaler, at „en Svækkelse af Guldbeholdningen kan have Betænkelighed for Landets økonomiske Forhold“, og da der „her som andetsteds hos en Del af Befolkningen har vist sig en ikke ringe Nervøsitet, der bl. a. har faaet Udslag i Ønsket om at sikre sig Guld“, henstilles det at suspendere Sedlernes Omveksling med Guld.

Herved fjernes saa en af Regulatorerne paa Vekselkurserne¹⁾, og skønt det almindelig hævdes, at Landets Handelsbalance har forbedret sig væsentligt, er Kurserne navnlig paa Sterling og Francs stegne stærkt, dels fordi Finanskrediter, navnlig i London og Paris, nægtedes Prolongation, dels ogsaa fordi der baade fra svensk og indirekte fra tysk Side har været stærk Efterspørgsel her efter Francs og Sterling. Mark er derimod faldet, idet dog Kursen ved Guldsendinger hertil er søgt afstivet; jfr. iøvrigt nedenstaaende Tabel VI, hvoraf ogsaa Bevægelserne i Nationalbankens Diskonto vil ses. Da Diskontoen den ¹/₈ forhøjedes til 6 bortfaldt samtidig den Ret, som Bankerne havde haft til at rediskontere ¹/₂ % under noteret Nationalbankdiskonto.

¹⁾ De Forhandlinger, der paa Foranledning af Prisreguleringskommissionen førtes om Statens eventuelle Bistand (f. Eks. ved Skatkammerbeviser, der efter 1 Aar skulde indløses med Guld) til Betaling af Korn m. v. i Amerika gav ikke Anledning til nogen Indgriben fra Statens Side. Kommissionen meddelte den 27. August, at der efter stedfundne Forhandlinger med de københavnske Hovedbanker „ikke for Tiden findes nogen Anledning til Frygt for, at der ikke skulde have tilstrækkeligt Forraad af fremmed Valuta til Dækning af den i de nærmeste Maaneder fornødne Indførsel af Korn og Foderstoffer fra Udlandet, navnlig fra Amerika“. Hertil bemærker et af Kommissionens Medlemmer (Ingeniør Foss, Nationaltidende ²⁵/₁ 1915), at det var forstaaeligt, om end det ikke var det, som Kommissionen ønskede, „at Finansministeren gerne greb denne Situation og lod Bankernes Udtalelser gælde for fuldt tilfredsstillende“. Jfr. Alex. Foss: Vor Erhvervspolitik i Ugens Tilskuer ¹⁵/₁ 1915, Nationalt. ²⁵/₁ og ²⁷/₁, Replikskiftet mellem Finansministeren og Folketingsmand P. Th. Nielsen i Folketinget den ²²/₁ 1915 samt Finansminister Brandes i Nationalt. ²⁶/₁ 1915.

Men da Nationalbankens Guldbeholdning var gjort urørlig ved Loven af $\frac{2}{8}$, gav den i Befolkningen herskende urolige Stemning sig Udslag i en Bortgemning af Sølv, saaledes at der var Dage i Begyndelsen af August, hvor man fra Butik til Butik ikke kunde faa vekslet en 10-Kr. Seddel. De store Besværligheder, som dette foraarsagede i Handel og Vandel, søgtes da afhjulpne ved, at Nationalbanken bemyndigedes til (Lov af $\frac{15}{8}$ 1914) at udstede 1- og 2-Kr. Sedler, saa længe Loven om Indløsnings-Suspensionen og det ved Lov af $\frac{6}{8}$ indførte Forbud mod Udførsel af ædle Metaller var i Kraft. Der er hidtil kun udstedt 1-Kr. Sedler.

Da Nationalbanken havde opgjort sin Balance medio September¹⁾ viste det sig, at Metalfonden udgjorde 74,3 Mill. Kr. og den cirkulerende Seddelmængde 202,1. Da Seddelmængden normalt kun maa udgøre det dobbelte af Metalfonden, var der altsaa udgivet 53,8 Mill. Kr. i Sedler „for meget“. Aarsagen hertil og til, at dette Misforhold meget vel kan stige i den følgende Tid, udtaler Banken, er for Metalfondens Vedkommende Umuligheden af at skaffe Guld og for Sedlernes Vedkommende især Afspærring fra den udenlandske Kredit, der tvinger Laansøgerne i sidste Instans til Nationalbanken. Denne i og for sig sunde Bevægelse vil der ogsaa senere være Grund til at støtte, og Banken mener da ogsaa, at de Forholdsregler, der nu søges udvirkede som midlertidige administrative Lempelser, kunde der være Spørgsmaal om senere at søge gjort varige ad Lovgivningens Vej. De Lempelser, Banken ønsker, gives den ved kgl. Resolution af 30. September 1914¹⁾. Det tillades herved Banken at udgive $2\frac{1}{2}$ Gang (ved Loven af $\frac{12}{7}$ 1907 2 Gange) saa mange Sedler som Værdien af dens Metalfond. Til dette kan fremtidig henregnes Nettotilgodehavendet hos alle udenlandske Korrespondenter (1907: ikke rentebærende, paa Anfordring betalbare Tilgodehavender hos Norges Bank, Sveriges Rigsbank og paa Giro-Konto hos den tyske Rigsbank) og udenlandske Statsobligationer efter deres officielle Kurs, dog at Mønt og Guldbarrer ligesom efter Lov af 1907 skal udgøre 30 pCt. ($\frac{3}{5}$ af 50 pCt.) af den cirkulerende

¹⁾ Rigsdagstidende 1914/15, A, Sp. 2601 ff. Foreløbig forlænget til $\frac{1}{4}$ 1915.

²⁾ ibid., Sp. 2617.

Tabel VI. Københavns Vekselkurser og Nationalbankens Diskonto.

		Jul.	Aug.	Sept.		Oktober				November				December					Januar ¹⁾			
		15.	12.	16.	30.	7.	14.	21.	28.	4.	11.	18.	25.	2.	9.	16.	23.	30.	6.	13.	20.	27.
Hamburg	1914	89.05	89.20	"	89.00	88.70	86.50	86.00	85.25	84.00	"	85.00	"	"	87.50	87.75	87.40	87.50	87.25	87.00	87.15	87.25
Reichsmark a/v	1913	89.20	89.15	"	89.20	"	"	"	89.15	89.10	"	"	89.00	"	88.05	"	"	"	"	"	"	"
London	1914	18.25	18.25	18.20	18.05	18.75	18.25	18.00	"	18.05	"	19.00	19.05	19.20	"	"	"	"	"	"	19.25	"
Lstr. a/v	1913	18.25	18.28	18.20	18.28	"	18.25	18.20	18.22	18.25	18.20	18.21	18.25	18.28	18.22	"	18.24	18.25	18.24	"	18.22	"
Paris	1914	72.20	73.20	73.00	74.00	75.00	"	76.00	"	"	"	"	77.00	77.50	"	"	"	"	"	"	"	"
Franc a/v	1913	72.25	72.30	72.15	72.25	72.20	"	72.25	"	"	72.20	"	"	72.15	72.10	72.00	72.05	72.10	72.10	72.25	72.25	"
Amsterdam	1914	150.10	150.45	153.50	156.50	161.00	164.00	162.00	"	"	"	163.00	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
Fl. a/v	1913	150.30	150.30	"	150.30	150.15	150.65	150.70	150.80	150.70	150.80	150.70	150.00	150.00	"	"	"	150.35	150.80	150.00	150.85	150.90
Petrograd	1914	191.00	190.00	189.00	"	"	180.00	"	"	"	"	"	"	"	175.00	172.00	"	"	"	170.00	172.00	"
Rubler a/v	1913	192.25	"	192.50	193.00	"	192.15	193.25	"	193.00	"	"	192.15	192.50	192.25	192.00	"	"	192.25	192.50	"	"
Wien	1914	75.50	75.10	74.00	73.50	"	72.00	"	"	"	"	"	71.00	"	"	"	"	"	70.50	"	"	"
Kroner a/v	1913	75.55	75.45	"	75.60	75.10	"	75.05	75.70	"	75.75	75.70	"	75.65	75.00	75.55	"	75.60	75.65	75.70	75.75	75.80
New-York	1914	375 ^{1/2}	"	383	385	"	389	387	392	393	392	398	400	"	"	402	"	"	404	405	"	"
Dollars a/v	1913	375	"	"	375	375 ^{1/2}	376	376 ^{1/2}	377	376 ^{1/2}	"	376	376 ^{1/2}	"	"	"	"	376	"	"	375 ^{1/2}	"
Nationalbanken	1914	"	^{1/8} : 6	^{4/8} : 7	^{11/8} : 6	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	^{4/1} : 5 ^{1/2}	"	"	"
Diskonto	1913	^{2/1} : 6	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	^{24/1} : 5 ^{1/2}	"

¹⁾ betyder, at Noteringen er uforandret.

Seddelmængde og lovlig gangbar Guldmønt 12^{1/2} pCt., og saaledes, at den ikke metalfondsdækkede Del af Seddelmængden stadig skal dækkes af Aktiver efter Forholdet 125 Kr. til 100 Kr. Sedler. Saa længe Resolutionen er i Kraft, er Banken endvidere bemyndiget til at udgive indtil ^{1/10} af den iøvrigt cirkulerende Seddelmængde til et Beløb, der svarer til Bankens Beholdning af danske Statsforskrivninger efter disses Paalydende. For den hver Maaned tilstedeværende Overskridelse, regnet efter Reglerne i Loven af 1907, skal Banken betale 5 pCt. p. A. i Afgift til Statskassen.

Disse Bestemmelser søges nu gjort endelige, idet Justitsministeren i sin Egenskab af kgl. Bankkommissær den

¹⁾ 1915 og 1914.

17. November forelagde i Folketinget Forslag til Lov om Ændring i Nationalbankens Octroi. Ogsaa efter dette Forslag skulde Banken være bemyndiget til at udgive det til enhver Tid nødvendige Seddelbeløb, imod at den har 40 pCt. dækket af Metalfonden (Seddelmængden 2^{1/2} Gange Metalfonden) og Resten af Seddelbeløbet af Aktiver (125 : 100). Reglerne om Metalfondens Sammensætning er ogsaa de samme som Resolutionens af ^{30/9}. Derimod skal Afgiften af Overskridelser fremtidig i Stedet for 5 pCt. udgøre Halvdelen af Bankens Diskontosats, dog at Overskridelsen beregnes efter Reglerne i Lov af 1907. Det foreslaas endvidere at Handelsministeren fremtidig skal være Bankkommissær og at Banken skal betale Indtægtsskat til Stat

og Kommune som andre Aktieselskaber. Forslaget befinder sig i Øjeblikket i Udvalg i Folketinget.

Det skal endnu paa dette Sted nævnes, at Handelsministeren i Folketinget den 6/10 paa ny fremsatte Lovforslagene om Sparekasser og Banker. Efter disse Forslag er en Sparekasses Formaal dels at modtage Indlaan til Forrentning, dels at anbringe de modtagne Midler i sikre og let sælgelige Værdipapirer, i Udlaan mod Pantesikkerhed, Selvskyldnerkaution o. l. (ikke Veksler). Banker maa kun drive Bankvirksomhed, d. e. Modtagelse af Indlaan, Ydelse af Laan, Financiering af Foretagender, Omsætning af Penge, Pengerepræsentativer o. l. De paa Sparekasse- eller Bankbog (Indlaansbevis) gjorte Indskud kan kun hæves ved samtidig Afskrivning. (Herved forhindres Checks til dette Brug). Banker stilles fremtidig lige med Sparekasser til Opnaaelse af Stempelfrihed paa Kontrabøger. (I 1901 forandrede Administrationen Praxis paa dette Omraade, hvorved de ny tilkommende Banker ikke kunde faa denne Begunstigelse, medens de gamle stadig havde den). En Sparekasse skal have 25 Garanter, en Bank en Aktiekapital paa mindst 50 000 Kr. Der gives nærmere Regler om Reservefond, om Regnskabsformen (Bankerne skal opgive Beholdning af egne Aktier), om i hvilke Tilfælde vedkommende Pengeinstitut skal standse sin Virksomhed, om Bestyrelses og Revisorers Ansvar. Der ansættes, i Lighed med Sparekasseinspektøren, en Bankinspektør. Begge Inspektører skal lønnes henholdsvis af Sparekasserne og Bankerne. Endvidere fremsatte Handelsministeren i Landstinget den 6/10 1914 Forslag til en Lov om Aktieselskaber. Efter Forslaget kan et Aktieselskab ikke stiftes uden Samtykke af Handelsministeriet, forinden der af Aktiekapitalen er indbetalt mindst 10 000 Kr. Selskabet skal have 3 Stiftere, der skal tegne mindst 1 Aktie hver. Forslaget indeholder i sine 68 §§ detaillerede Regler om Forhøjelse og Nedsættelse af Aktiekapitalen, Revision, Regnskabsaflægning osv. Forbrugsforeninger og andre Andelsselskaber er undtagne fra Lovforslagets Omraade. — Endelig skal det anføres, at Indenrigsministeren i Folketinget den 11/1 1915 fremsatte Forslag til Lov om Forsikring mod Følge af Ulykkestilfælde. Foruden en Kodifikation af de gældende Ulykkesforsikringslove betyder Forslaget en betydelig Udvidelse af disse, idet

det som Hovedregel fastslaar, at enhver privat Arbejdsgiver har Erstatningsansvar overfor dem, han har i sin Tjeneste, og har til Pligt at tegne Forsikring i et af Indenrigsministeriet anerkendt Selskab. Grænsen for Arbejdsgivernes Forsikringspligt sættes indenfor Handel, Haandværk og Industri ved et kontant Vederlag af 3 000 Kr., for Søfarten ved 2 400 og for Landbruget ved 1 500 Kr. Det antages, at de forsikrede efter denne Lov indenfor Industri, Handel og Haandværk vil naa op til 325 000 (nu anslaas Industriens forsikrede Arbejdere til at udgøre 150 000). Udenfor al Forsikring har det Tyende staaet, som ikke er knyttet til Landbrug. De rykker nu ind med ca. 75 000. De ved den større Landbrugsvirksomhed forsikrede bliver uforandret 300 000, men det mindre Landbrug kommer til med 80 000. Med Fiskere og Søfolk anslaas Tallet paa de forsikringspligtige efter Lovforslaget til at ville naa op imod 800 000, medens det for Tiden er 450 000. Forøgelsen fremkommer væsentligst derved, at det mindre Landbrug og Handel og Haandværk uden Maskindrift træder ind i Forsikringen, og at ogsaa Bybeboeren, der har nogen i privat Tjeneste, bliver forsikringspligtig overfor sit Tyende paa samme Maade, som man i Landbruget hidtil har været det¹⁾.

Prisregulering og Priser.

Under 7. August 1914 stadfæstede Kongen følgende Lov om Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer:

§ 1. Indenrigsministeren bemyndiges til indtil videre at træffe Foranstaltninger til Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer, der under fuld Erstatning at lade Staten overtage saadanne Levnedsmidler og Varer, som det er af Betydning for Samfundet at have Raadighed over. Købesummen for Varer, som Staten maatte overtage, fastsættes af Kommissioner, hvis Virksomhedsomraade og Sammensætning bestemmes ved kgl. Anordning.

§ 2. Denne Lov træder straks i Kraft.

I Henhold hertil nedsattes under ⁸/_s en overordentlig Kommission (Prisreguleringskommissionen²⁾) med fhv. Fi-

¹⁾ Jfr. Indenrigsministerens Tale i Folketinget ¹⁴/₁ 1915 (Rigsdagstid. 1914/15, Folketing Sp. 2014—15).

²⁾ Ved Anordn. ²²/_s nedsattes i hver af Landets Kommuner en Kommission, hvormed saavel Staten som den overordentlige Kommiss-

nansminister Hage som Formand; Kommissionen gør Indstilling til Indenrigsministeriet om de Foranstaltninger, der findes fornødne til Landets Forsyning med de nødvendige Forbrugsartikler og til Regulering af Priser. Desuden gør Kommissionen Indstilling til Justitsministeriet om Benyttelse af den i Lov af 6/8 1914 givne Bemyndigelse til at udstede Forbud mod Udførsel af visse Varer.

De Varegrupper, der paa Grund af deres store Betydning har foranlediget Kommissionen — og Regeringen — til at gribe særlig stærkt ind, har været Kul og Koks, Brødkorn til Befolkningen og Foderstoffer til vort Husdyrbrug.

Kulpriserne var straks efter Krigens Udbrud sat stærkt i Vejret af Importørerne, endog til langt over det dobbelte af de hidtilværende Priser. Som Grund hertil anførte Importørerne, at Indførselen var i høj Grad vanskeliggjort og fordyret ved Regeringsforbud, Mineudlægninger, Strejke m. m., og at det derfor gjaldt om at beskytte de herværende Lagre. Denne Standsning fremgaar af nedenstaaende Oversigt¹⁾:

Mill. kg	Indførsel af Stenkul	
	1914	1913
Januar—Juli	1 774,9	1 771,1
August	188,1	263,4
September	450,1	276,9
Oktober	313,9	312,0
November	273,4	252,0
December	225,7	274,1
Ialt	3 225,2	3 149,5

Men efter at Kommissionen havde skaffet sig Vished for, at den britiske Regering ønskede, at Eksporten af Kul og Koks skulde foregaa saa frit som muligt (med Undtagelse af særlige Dampkul til Flaaden), og efter at der var ordnet en midlertidig Søforsikring for Krigsrisiko ved Transporten af Kullene, hvor de private Selskaber overtog $\frac{1}{4}$, Staten $\frac{3}{4}$ af Risikoen (jfr. S. 121), lykkedes det, som Oversigten viser, i

mission i fornødent Fald kunde træde i Forbindelse disse Spørgsmaal vedrørende.

¹⁾ Danmarks Indførsel af Kul i 1914 (Stat. Efterretn. 1915, Nr. 3). Af Koks og Briketter indførtes i 1914: 388,1 Mill. kg mod 423,9 Mill. kg i 1913.

September Maaned at indhente endog mere end Nedgangen i August. Allerede den $11/8$ kunde Kommissionen meddele, at der under Hensyn til de Foranstaltninger, der var truffne (herunder bl. a. ogsaa Skridt til Bilæggelse af en Sømandskonflikt paa Kulskibene, jfr. S. 115) fra Importørernes Side var iværksat en Prisreduktion paa 25 $\%$. Under $18/8$ meddeler Kommissionen, at Prisen efter stedfundne Forhandlinger med Kulimportørerne i Kjøbenhavn forsaavidt angaar de gamle Kontrakter er fastsat til Kontraktprisen + 4 Kr. pr. Ton for Kul og + 30 Øre pr. hl for Koks (forhøjet Assurance, Hyre m. v.), og iøvrigt de virkelige Merudgifter.

Herefter nærmede Priserne for Kul og Koks sig det normale, og Kommissionen har ikke siden haft Anledning til at gribe ind i Prisspørgsmaalet.

Men betydeligt vanskeligere og mere kompliceret har Brødkornspørgsmaalet¹⁾ været.

Det ledende Princip i Regeringens Behandling af dette Spørgsmaal har, som Indenrigsministeren udtrykte det i Folketinget den $19/1$ 1915 under Forespørgslen ang. Landets Forsyning med Brødkorn, været det, at dansk Korn nødvendigvis udelukkende maa forbeholdes den danske Befolkning. En Stigning i Rugbrødsprisen paa 100 $\%$ „det kan Danmark simpelthen som kornproducerende²⁾ Land ikke være bekendt overfor sin Befolkning“. De truffne Foranstaltninger til Sikring og Prisregulering af Landets Kornbeholdninger maa da ses ud fra dette Synspunkt. De overordentlige Tilstande har ført med sig, at man har følt sig berettiget til at gribe ind i Landbrugernes Dispositionsret over, hvorledes de vilde anvende deres Korn, for „at kunne give Befolkningen i hvert Fald eet Næringsmiddel til overkommelig Pris“.

Forbruget her i Landet af Rug og Hvede kan ialt anslaaes til ca. 900 000 Tons, saaledes fordelte:

	Til Befolkningen Tons	Til Kreaturerne Tons	Ialt Tons
Hvede	206 000	75 000	281 000
Rug	225 000	400 000	625 000
Tilsammen	431 000	475 000	906 000

¹⁾ Jvfr. i det følgende og i Afsnittet om Landbruget: H. Hertel: Landbruget 1914 (Tidsskr. for Landøkonomi 1915) og E. Mackeprang: Det danske Landbrug under Krigen (Dansk Land 1915).

²⁾ Rigsdagstidende 19 $14/15$, Folketing Sp. 2148.

Tab. VII. Korn- og Foderstofmarkedet. Efter Ugeskrift for Landmænd).

Prisen er i Kr. pr. 100 kg		Juli		Sept.	Oktober				
		4. Uge	5. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge
Hvede ¹⁾	1914	13.30	—	16.85	17.10	18.00	19.00	16.85	
	1913	14.10	—	12.10	12.40	12.10	11.80	11.10	
Rug ²⁾	1914	—	—	20.80	20.40	—	21.50	24.50	21.25
	1913	—	—	11.40	—	—	—	—	—
Havre ³⁾	1914	12.80	13.50	17.15	18.40	19.00	—	21.15	18.00
	1913	11.00	11.90	10.10	10.60	10.50	10.55	10.80	
Byg 2r ⁴⁾	1914	—	—	17.00	17.15	—	18.50	17.00	
	1913	—	—	12.50	12.30	12.40	12.10	12.00	
— 6r ⁵⁾	1914	—	—	16.15	17.50	—	18.35	16.00	
	1913	—	—	12.40	—	12.40	12.30	12.10	
Hvedeklid, grove	1914	11.00	11.50	13.10	14.50	16.35	16.50	16.75	13.50
	1913	10.10	—	10.00	—	—	—	9.00	
fremmede	1914	11.50	—	13.15	—	16.00	—	16.50	13.15
	1913	10.50	—	—	—	—	—	—	—
Rugklid, københavnske	1914	10.75	—	14.00	14.50	15.00	15.50	16.00	14.00
	1913	10.00	—	—	—	—	—	—	—
grove	1914	10.00	—	—	—	—	—	—	—
	1913	9.50	—	12.50	13.50	14.00	14.50	15.00	12.50
fine	1914	9.00	—	—	—	—	—	—	—
	1913	9.00	—	—	—	—	—	—	—
Hørfrokager, prima, københavnske	1914	13.50	—	16.15	17.35	17.50	19.00	19.15	16.85
	1913	13.50	—	—	14.10	—	14.00	—	—
Soyakager, prima, københavnske	1914	13.10	—	16.00	—	16.35	16.50	16.00	
	1913	13.10	—	13.00	—	13.15	—	—	—
Rapskager, prima, københavnske	1914	11.00	—	14.00	—	14.50	—	14.00	
	1913	12.00	—	12.10	—	12.60	—	—	—
Solsikkekager, prima, tynde, russiske	1914	13.50	—	15.15	16.50	—	16.75	—	
	1913	12.75	—	12.10	—	12.50	—	—	—
Bomuldsfrøkager, prima, afskallede, fra New Orleans	1914	13.00	14.00	16.25	16.00	16.85	16.25	16.10	16.35
	1913	14.00	—	—	—	—	—	—	—
Majs, prima, kontroll., La Plata	1914	10.10	11.00	—	—	—	—	17.15	
	1913	10.10	10.00	10.80	—	10.80	10.80	10.10	

¹⁾ Hollandsk Vægt: 1914, 131 Ø; 1913, 132 Ø. ²⁾ do. do.: 1914, 124 Ø; 1913, 126 Ø. ³⁾ do. do.: 1914 og 1913, 112 Ø. ⁴⁾ amerikansk. ⁵⁾ betyder, at Noteringen er uforandret. — betyder, at ingen Notering fandt Sted.

		November				December					Januar			
		1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
	1914	19.15	20.85	20.00	20.85	—	—	21.10	—	—	1915	—	22.35	22.50
	1913	—	—	—	12.10	—	12.80	12.00	—	—	1914	—	—	12.40
	1914	21.25	22.35	23.00	23.50	—	—	—	—	—	1915	23.50 ¹⁾	26.00	28.00
	1913	—	11.30	—	—	—	—	—	—	—	1914	—	—	10.50
	1914	21.15	24.00	23.15	24.25	—	—	24.50	—	—	1915	25.25	28.35	32.00
	1913	10.40	—	10.50	—	11.80	—	—	—	—	1914	—	—	—
	1914	19.50	20.15	20.00	20.25	21.00	21.15	23.00	23.50	23.15	1915	26.00	28.50	—
	1913	—	11.00	—	—	12.00	12.10	12.80	—	—	1914	—	12.30	—
	1914	19.00	19.15	—	20.25	20.15	21.15	23.00	24.00	—	1915	26.00	28.50	—
	1913	—	12.00	—	11.80	—	—	—	—	—	1914	—	11.00	12.00
	1914	17.00	17.50	—	—	17.15	—	—	—	—	1915	20.00	—	24.00
	1913	—	—	—	10.10	10.70	10.85	11.10	—	11.35	1914	11.80	11.00	—
	1914	16.15	17.50	—	—	18.00	—	18.25	20.00	—	1915	—	22.00	24.00
	1913	—	—	—	10.30	11.00	—	—	—	—	1914	—	—	11.15
	1914	16.00	17.50	17.00	17.50	18.15	19.00	—	—	—	1915	20.00	—	24.00
	1913	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1914	—	—	25.00
	1914	15.00	16.50	16.00	16.50	18.00	18.50	—	—	—	1915	19.50	—	22.00
	1913	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1914	—	—	23.00
	1914	19.15	—	21.00	22.00	21.00	23.00	24.00	—	—	1915	25.00	—	24.15
	1913	13.90	—	13.85	13.80	13.80	—	13.80	—	—	1914	—	—	13.15
	1914	16.85	17.25	17.50	17.15	18.15	19.00	20.00	20.35	20.10	1915	20.15	22.10	23.50
	1913	13.00	—	—	—	13.85	13.80	13.10	—	—	1914	—	—	13.60
	1914	—	17.50	19.00	—	—	—	17.50	—	—	1915	17.15	—	20.00
	1913	—	12.10	—	12.00	—	—	—	—	—	1914	—	—	—
	1914	17.15	18.00	—	—	19.50	—	—	—	—	1915	—	—	—
	1913	12.00	13.50	12.50	12.40	12.30	—	12.80	—	12.50	1914	12.00	—	12.50
	1914	17.35	17.50	—	18.00	17.50	—	18.85	19.25	19.50	1915	20.00	21.00	21.50
	1913	13.00	—	—	13.50	—	13.80	—	—	—	1914	—	—	13.00
	1914	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1915	21.30	22.15	23.35
	1913	10.50	10.10	—	10.50	—	10.10	—	10.50	—	1914	—	10.00	10.40

¹⁾ do. do.: 1914, 88—90 Ø; 1913, 90—92 Ø. ²⁾ do. do.: 1914, 115 Ø; 1913, 116 Ø. ³⁾ do. do.: 1914 og 1913, 112 Ø. ⁴⁾ amerikansk. ⁵⁾ betyder, at Noteringen er uforandret. — betyder, at ingen Notering fandt Sted.

Man var straks ved Hostens Afslutning vistnok tilbøjelig til at anslaa Udbyttet i 1914 til at være betydeligt større end det faktisk var. Men tiltrods herfor, og fordi Kornbeholdningerne ved Krigens Udbrud var smaa, fordi det danske Korn formedelst Høstarbejdet ikke kunde blive tærsket og komme frem, og da Tilførslerne var vanskelige paa Grund af de krigsførende Landes Udførselsforbud, paa Grund af de fremmede Eksportørers Krav om kontant Betaling paa Afskibningsstedet forud, og paa Grund af Befragtnings- og Forsikringsvanskeligheder, steg Priserne stærkt (jvfr. ogsaa Tabel VII). Hvorledes Forholdene var ved Hostaarets Begyndelse lader sig ikke fuldt oplyse, for den endelige Hoststatistik foreligger, men ved en Optælling over Kornbeholdningerne ca. $\frac{1}{11}$ 1914 og Beregning af Behovet for Resten af Aaret 1. Septbr. 1914—31. Aug. 1915 viste Beholdningerne sig at være 143 000 Tons Rug (hvoraf 6 500 Tons udenlandsk) og 115 000 Tons Hvede (hvoraf 26 000 Tons udenlandsk). Der skulde herefter til Befolkningens Behov paa det anførte Tidspunkt mangle ca. 44 000 Tons Rug og ca. 52 000 Tons Hvede.

Der var saaledes Grund nok for Regeringen til at vie Brødkornsspørgsmaalet al Opmærksomhed, saaledes som Tilfældet iøvrigt allerede havde været umiddelbart fra Krigens Begyndelse. Og Opgaven var saa meget vanskeligere, som Landet under normale Forhold (jfr. ovenstaaende Oversigt) anvender over Halvdelen af den hjemmeavlede og indførte Rug og Hvede til Kreaturfoder.

Bestræbelserne er da gaaede ud paa ved Fodringsforbud at sikre Kornet til Menneskeføde, ved Tilførsler af Foderstoffer at erstatte det som Kreaturføde, ved Maksimalpris paa det indenlandske Korn at hindre Brødprisens stadige Stigen og endelig ved Overtagelser og Tilførsler af fremmed Korn og Mel at skaffe Landet de manglende Mængder af Brødkorn. Enkelthederne er følgende:

Den $\frac{6}{8}$ forbødes Udførsel her fra Landet af Foderstoffer, Korn¹⁾, Kartofler²⁾, Mel og Gryn (jfr. Oversigten over Udførselsforbudene S. 118) og under 20. August foreslog Prisreguleringskommissionen Opkøb af 10 000 til 20 000 Tons Hvede i Nordamerika, især for at Hovedsta-

¹⁾ Forbudet mod Udførsel af Malt og Maltbyg ophævedes dog $\frac{15}{8}$, men genindførtes atter for Maltbyg $\frac{24}{8}$, efter at der i Mellemtiden var udført ca. 44 000 Tons Byg (Rigsdagstidenden 1914/15, Folketinget Sp. 2208).

²⁾ Den $\frac{25}{8}$ tillades Udførsel af Kartofler fra Marker, med hvilke Landbrugsministeriet fører Tilsyn, forsaavidt angaar Udførselen til U. S. A., jfr. Bkg. af $\frac{15}{10}$ 1914. Fra $\frac{15}{2}$ 1915 er enhver Udførsel af Kartofler forbudt.

den ved Landets eventuelle Afspærring fra Omverdenen ikke skulde staa uden Korn. Den ²⁷/₈ opfordredes Landmændene til at fremskynde Tærskningen, for at der kunde blive bragt dansk Brødkorn paa Markedet i tilstrækkelige Mængder og samtidig truedes med Maksimalpriser, hvis Kornet ikke kommer frem. Samme Dag indstiller Kommissionen til Indenrigsministeren, at „Staten uden Ophold sikrer sig et saadant Kvantum Hvede, som maa anses for tilstrækkeligt til at holde Hovedstadens Forsyning med Brød i normal Gænge“, hvorefter Ministeren ²⁸/₈ udstedte Bekendtgørelse om, at Staten overtog mod fuld Erstatning de i Hovedstaden (Kjøbenhavn, Frederiksberg og Hellerup) værende Hvedebeholdninger. Den ²⁹/₈ nedsattes en særlig Kommission med Generaldirektør Koefoed som Formand til Vurdering af disse Beholdninger, der den ¹/₉ overdroges Kjøbenhavns Kommune. Prisen fastsattes til 16,15 Kr. pr. 100 kg (128—130 Pd. holl.) for dansk Hvede og 19,25—21,00 Kr. for amerikansk Hvede.

Efter Forlydende drejede hele Ekspropriationen sig kun om 12 000 Tons.

Samtidig med disse Foranstaltninger begyndte Overvejelserne om Fastsættelse af Maksimalpris paa Brødkorn, dels indenfor Prisreguleringskommissionen, dels ved Forhandlinger mellem denne, Indenrigsministeriet og de store Landbrugsorganisationer. Et Møde med sidstnævnte den ²²/₉ og ²³/₉ bragte vel ingen Maksimalpris, da „Fler-tallet i alt Fald f. T. fandt det utilraadeligt at foretage et saadant Skridt“, men Indenrigsministeren udstedte den ²⁵/₉ efter Forslag fra denne Forsamling Bekendtgørelse om, at det fremtidig var forbudt til Fodring at anvende aftærsket Rug og Hvede, herfra dog undtaget¹⁾ saadan Smaasæd og Frærensning, som ikke egner sig til Brødkorn. Endvidere maa Rug og Hvede ikke anvendes til Spiritus-

¹⁾ Denne Undtagelse ophævedes ved Bkg. ⁹/₁₁ 1914, idet dog 3 % af Kornbeholdningen, forsaavidt denne Del bestaar af Smaasæd m. v., maa opfodres (Cirkulære til Prisreguleringskomm. af ¹⁷/₁₁ 1914). og Forbudet udvides til baade tærsket og utærsket. Iflg. Bkg. af ¹⁷/₁₁ straffes nu Overtrædelser med Bøder fra 5 Kr. til 10 000 Kr. eller Fængsel (jfr. Lov af ¹⁰/₁₁ 1914). Omgaelse af Forbudet ved at fodre Dyrene med det af Kornet bagte Brød paatales i Indmin. Skr. til Amtmændene af ⁶/₁ 1915. Ang. fordærvet Korn se Indm. Cirk. til Amtmændene af ¹¹/₁ 1915.

fabrikation, men der kan opnaas Dispensation til at anvende indenlandsk Rug til Brød-Gær. Til disse Forbud knyttedes først Straffebestemmelser fra ¹⁷/₁₁ 1914 (jfr. Note ¹) Sd. 97). Men da Priserne stadig steg (jfr. Tabel VII) trængte Spørgsmaalet om en Maksimalpris stadigt mere og mere paa, og ¹⁶/₁₂ forlangte Indenrigsministeriet Indsendelse af Kontrakter m. m. vedrørende den udenlandske Rug, medens der under ¹⁷/₁₂ udstedtes Bkg. om, at Staten i Præstø, Ringkøbing og Vejle Amter overtager ca. 50 Tons tærsket dansk Rug i hvert Amt, hvilke Beholdninger skulde vurderes af en dertil nedsat særlig Kommission¹). Man vilde ad disse Veje opnaa Kendskab saavel til den udenlandske som til den danske Rugs Pris paa det paagældende Tidspunkt. Den ²³/₁₂ indgav denne Kommission Indstilling til Indenrigsministeriet angaaende Prisen paa de 150 Tons dansk Rug, der af 6 af de 7 Medlemmer sattes til 18¹/₂ Kr. pr. 100 kg (118 Pd. holl.), medens det syvende Medlem mente, at Prisen ikke kunde sættes til under 21 Kr. Denne Meningsforskel skal blive nærmere omtalt straks nedenfor. Støttende sig til Kommissionens Vurdering fastsatte Indenrigsministeren ³¹/₁₂ 1914 en Maksimalpris paa dansk Rug til 19¹/₂ Kr. pr. 100 kg (118 Pd. holl.), idet Prisen efter en nærmere fastsat Skala ændres med den hollandske Vægt og stiger (resp. falder) i Løbet af Foraaret. Ved Bkg. af ²⁸/₁ 1915 fastsættes Maksimalpris paa dansk Hvede til 21¹/₂ Kr. pr. 100 kg (128 Pd. holl.) og paa Hvedeklid, fremstillet her i Landet til 17 Kr. pr. 100 kg.

Medens Flertallet indenfor den ovennævnte Kommission hævdede, at de Oplysninger om Noteringer og Salg, der havde foreligget for Kommissionen, var paavirkede af hele den særlige Situation, „saaledes at den virkelige Værdi skønnes at ligge adskilligt under det, som synes at fremgaa af disse Noteringer og stærkt begrænsede Salg“, hævdede Kommissionens syvende Medlem (Folketingsmand P. Th. Nielsen), at skulde Grundlovens Bud om „fuld Erstatning“ ske Fyldest, maatte

¹) I Indstillingen til Kongen ang. Nedsættelsen af denne Kommission fremhæver Indenrigsministeren ikke at kunne paatage sig Ansvaret for at udlade et alvorligt Forsøg paa ved en Fastsættelse af Maksimalpris at regulere Brødpriens Stigning. I Indstillingen klargør Ministeren iøvrigt sin principielle Stilling til hele Spørgsmaalet (herunder Forholdet mellem Brødkorn og Foderstoffer) og som Bilag følger Indstillinger fra Prisreguleringskommissionen til Ministeriet (Statstidende ¹⁸/₁₂ 1914).

man holde sig til disse Noteringer, der angav de Priser, til hvilke Rugen var omsat. Denne Uenighed i Kommissionen førtes ud i Dagspressen¹⁾ og paa Møder og konkluderede i den flere Dages Forespørgsel i Folketinget til Indenrigsministeren angaaende Landets Forsyning med Brødkorn den 13/1 1915 og følgende Dage. Det ses af Generaldirektør Koefoeds Artikel, at der for Kommissionen har foreligget Oplysninger om, at amerikansk Rug — altsaa andet Brødkorn — var købt til Priser, der svarede til den af Kommissionen fastsatte Pris, hvortil kommer, at den af Kommissionens Flertal satte Pris støtter sig til en Beregning ud fra Produktionsomkostningerne med et rigeligt Tillæg for Pengenes faldne Købeevne og Livsfornødenhedernes Prisstigning. Folketingsmand Nielsen derimod hævder, at formedelst den lave hollandske Vægt vil Landbrugerne maaske kun opnaa 17 Kr., og samtidig koster Majs, d. v. s. andet Foderkorn, 20¹/₂ à 21 Kr., hvis den overhovedet kan faas til Erstatning af den Rug, der normalt anvendes til Foderkorn, men nu skal afleveres til Menneskeføde efter den fastsatte Maksimalpris. Det er da baade en teoretisk Divergens²⁾ og et praktisk foreliggende Spørgsmaal af største Rækkevidde: nemlig Spørgsmaalet om Forsyning med Foderstoffer til Erstatning af det Korn, der paa Grund af de særlige Forhold skal forbeholdes Mennesker.

Under Debatten i Folketinget angaaende Brødkorn-Spørgsmaalet stillede Indenrigsministeren da ogsaa i Udsigt, at de Egne af Landet (særlig Jylland), der, da de var udelukkende rugproducerende, havde været ugunstigt stillede, især ved Fodringsforbudet (mindre ved Maksimalprisen) skulde blive hjulpne ved at faa Majs i Stedet for den Rug, de skulde aflevere³⁾.

I Tilknytning til Fastsættelsen af Maksimalprisen paa Rug, og da der efter dennes Fastsættelse ingen dansk Rug kom frem paa Markedet, anmodede Indenrigsministeriet Amtmændene om indenfor Amtets Omraade for Statens Regning at foretage Indkøb af dansk Rug⁴⁾ til en Pris indenfor Maksimalprisen, „da det maa anses for ønskeligt til

¹⁾ Jfr. f. Eks. Folketingsmand P. Th. Nielsen i „Berlingske Tidende“ 12/1 og Generaldirektør Koefoeds Svar i samme Blad den 15/1 1915.

²⁾ „Den Dag, Landboforeningerne sagde: Rug er ikke mere Foderstof her i Landet, blev det juridiske Grundlag for at kræve andet Foderstof som Erstatning for Rug fjernet. Det, der er fuld Erstatning for Rug, er et Beløb, for hvilket man kan skaffe tilsvarende Brødkorn — ikke Foderstof.“ (Indenrigsminister Rode, Rigsdagstidende 1914/15, Folketinget, Sp. 2446.)

³⁾ Den 8/2 1915 meddeles det, at Ministeriet til dette Brug har sikret sig 7 500 Tons Majs til en rimelig Pris.

⁴⁾ Det meddeltes den 7/2, at disse Indkøb skrider frem. F. Eks. har Randers Amt, hvori der skulde købes ca. 1100 Tons, indkøbt de 200; Odense Amt, der skulde købe 1500, har købt 150. Samtidig foregaar Mølleres og Bageres Forsyning ad frivillig Vej i tilfredsstillende Omfang.

Tab. VIII. Mel- og Grynmarkedet (Noteringer

		Juli	August ¹⁾	September		
		4. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	4. Uge
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Priserne er pr. 100 kg						
Prima amerikansk Flormel ..	1914	24.00	29.50	"	30.00	"
	1913	24.50	"	"	"	24.00
Bagerimel.....	1914	22.00	28.50	"	"	"
	1913	22.50	"	"	"	22.50
Flormel	1914	19.50	24.50	23.50	24.00	"
	1913	20.00	"	"	"	19.50
Sigtet Rugmel	1914	17.00	29.00	"	30.00	32.00
	1913	17.00	"	"	"	"
Ungarsk Hvedemel	1914	34.50	—	—	—	—
	1913	32.50	"	"	"	"
Ris	1914	42.00	60.00	62.00	66.00	"
	1913	42.00	"	"	"	"
Sagogryn	1914	33.00	46.00	"	"	39.00
	1913	37.00	"	"	"	34.00
Semoulegrøn	1914	27.00	32.50	"	"	31.50
	1913	28.50	"	"	"	27.00
Byggryn	1914	21.50	29.00	"	27.50	"
	1913	23.50	"	"	"	22.00
Havregryn	1914	25.00	37.00	37.50	"	41.50
	1913	25.50	"	"	"	26.00
Ægte skotske Havregryn ...	1914	31.00	—	—	—	—
	1913	33.00	"	"	"	"

* betyder, at Noteringen er uforandret. De Uger, hvorfra samtlige Noteringer
 — betyder, at Ingen Notering har fundet Sted.

¹⁾ Fra de første 3 Uger af August foreligger ingen Noteringer.

²⁾ Notering mangler for 1ste Kvalitet.

efter Ugeskrift for Landmænd).

		Oktober			November			December				Januar			
		2. Uge	3. Uge	5. Uge	1. Uge	2. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge		1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1915	1914	29.00	30.00	32.00	"	32.50	"	"	"	"		35.00	"	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	29.00	30.00	31.00	"	"	"	"	"	"		32.00	34.00	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	26.50	27.00	29.00	"	"	"	30.00	"	"		31.00	"	"	"
	1913	19.50	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	33.00	"	33.50	"	"	"	"	"	"		35.50	"	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	—	—	—	—	—	—	44.00	"	"		"	"	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	46.00 ²⁾	"	"	"	"	"	48.00	"	"		52.00	"	"	53.00
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	"	"	"	"	41.00	44.00	"	"	"		47.00	"	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	30.50	31.00	"	34.00	"	35.00	"	"	"		37.00	"	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	28.00	"	28.50	31.00	32.50	34.00	"	"	"		36.50	42.00	"	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	45.50	"	51.50	"	52.00	"	"	"	"		48.00	"	50.00	"
	1913	"	25.50	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"
1915	1914	40.00	42.00	44.00	46.00	"	48.00	"	"	"		46.00	"	49.00	"
	1913	"	"	"	"	"	"	"	"	"		"	"	"	"

er uforandrede, er udeladte af Tabellen.

de sidste vanskelige Maaneder af Høstaaret 1914 is at have en Reservebeholdning af indenlandsk Rug¹. Hvis de ønskede Mængder ikke kan erhverves ad frivillig Vej, vil det blive taget under Overvejelse at foranledige Ekspropriation. Samtidig udsendte Ministeriet et Cirkulære af 11/1 1915 til Amtmændene, hvori disse anmodes om at foranledige, at den til Mølleres og Bageres regelmæssige Virksomhed fornødne Rug kommer paa Markedet, enten ad frivillig Vej eller ved Ekspropriation (18 1/2 Kr. pr. 100 kg). Endelig overtog Staten den 18/1 1915 det her i Landet værende, indførte fremmede Hvedemel (ca. 25 Mill. kg); Prisen skal nærmere fastsættes af en Vurderingskommission. Til Behandling af disse Sager oprettedes i de første Dage af Januar et særligt Kornkontor under Indenrigsministeriet.

Spørgsmaalet om vor Forsyning med Brødkorn vil paany blive gjort til Genstand for Undersøgelse, idet Indenrigsministeriet under 26/1 har paabudt en almindelig Optælling af alle Kornarter samt af Foderstoffer og Kartofler i alle Landets Kommuner. Indenrigsministeren udtalte dog i Folketinget den 19/1 1915, at efter de Indkøb¹), der er foretagne af Brødkorn, og hvis Beholdningerne er passede i Overensstemmelse med Fodringsforbudene, maa vi med rimelig Sparsommelighed kunne klare os til næste Høst.

Som allerede gentagne Gange fremhævet, har de overfor Brødkornet foretagne Foranstaltninger haft til Maal at sikre Befolkningen Brødet til en rimelig Pris. Bevægelsen i Melpriserne fremgaar af Tabel VIII og af Tabel IX, og efter en Overenskomst mellem Indenrigsministeriet, Københavns og Frederiksberg Kommuner og Rugbrødstabrikantforeningen er der fra 8/2 til 1/9 1915 fastsat en uforanderlig Rugbrødspris i Hovedstaden paa 93 Øre for 4 kg Rugbrød. Staten og de to Kommuner bærer i Fællesskab²) Udgifterne ved denne Fiksering ved at afgive Rug af deres Beholdninger under Indkøbsprisen. For det øvrige Lands Vedkommende har Indenrigsministeriet i Cirk. 28/1 1915 opfordret Amtmændene til, hvis det skulde gøres

¹) Staten havde indtil 15/1 1915 fra Udlandet indkøbt ca. 14 000 Tons Hvede og ca. 15 500 Tons Rug og indtil medio Februar ca. 10 000 Tons Rug mere.

²) Kommunerne erstatter Staten Forskellen mellem Indkøbspris og Salgspris, men dog ikke med mere end 2 Kr. pr. Td. Resten falder paa Staten.

nødvendigt, at fastsætte Maksimalpriser paa Rugmel og Rugbrød. Iøvrigt havde de københavnske Bagere allerede fra ²⁰/_s 1914 fremstillet et saakaldet „Krigsbrød“ (halvt Rug og halvt Hvede) til en lavere Pris end det rene Rugbrød, og i Henhold til Indmin. Bkg. af ²⁵/_s 1914 om fast Vægt for Brød over 350 g i Byerne fastsatte f. Eks. Københavns Magistrat en ensartet Vægt for Brød paa over 500 g Stykket. Brødene skal være mærkede. Den ²¹/₁₂ 1914 udvides Bemyndigelsen til at fastsætte Vægt paa større Brød til ogsaa at gælde Landkommunerne.

Sammenkædet med Brødkornspørgsmaalet og af største selvstændige Betydning har endvidere Bestræbelserne for at skaffe Foderstoffer været. Den fornødne Tilførsel af disse Varer maatte være af afgørende Vigtighed for Opretholdelsen af den for hele Landets Økonomi saa betydningsfulde Husdyrproduktion.

De Vanskeligheder, der straks ved Krigens Udbrud ramte Brødkornimporten og standsede Tilførslerne heraf (Udførselsforbud i de krigsførende Lande, Betalings- og Befragtningsvanskeligheder) gik selvfølgelig ogsaa ud over Foderstofimporten. Hertil kom, at England beslaglagde de til Danmark bestemte Ladninger af Frygt for, at de herfra skulde blive videresendte til Tyskland.

Den ⁶/_s havde Regeringen, som ovenfor nævnt, forbudt Udførselen af Foderstoffer¹⁾ og der udstedtes senere de ovenomtalte Forbud mod at anvende Rug og Hvede til Foderkorn. Men Hovedopgaven maatte blive den at opnaa den engelske Regerings Frigivelse af de belagte Ladninger. Efter fremkomne Meddelelser lykkedes det i Oktober - December Maaneder at faa frigivet ca. 95 000 Tons Majs o. a. Foderstoffer og iflg. Meddelelse af ⁸/₂ er hertil senere kommet 20 000 à 25 000 Tons. Efter foretagne Beregninger skulde der indtil 1. September 1915 endnu mangle ca. 175 000 Tons. „Heraf er dog allerede sluttet paa Amerika for en betydelig Del, saa at Fare for Foderstofmangel synes der ikke at være til Stede“. De ved Regeringens Bistand i England frigivne Ladninger skal fordeles gennem Andels-Foderstofforretningerne og de private Importører i Fællesskab, og det er under Overvejelse at udvide dette Fællesskab til den hele Foderstofimport, saaledes

¹⁾ Jfr. i det hele Oversigten over Udførselsforbud S. 118.

at Forbrugerne skulde faa deres Varer til en Pris af højst 15 Kr. pr. Ton over Indkøbsprisen. Angaaende Foderstoffernes Prisbevægelser skal iøvrigt henvises til Tabel VII.

Betalingsvanskelighederne for det indførte Korn og Foderstoffer er omtalt Side 86, Befragtningsspørgsmaalet skal blive omtalt i Afsnittet om Skibsfarten (S. 115 og 121), og Indførselen af disse Varer vil nærmere blive omtalt i Afsnittet om Landbruget.

Men i nærværende Afsnit om Prisregulering og Priser skal endnu omtales et Par Varer af forholdsvis ringere Betydning, der ogsaa har været Genstand for Regulering, nemlig Huder, Læder og Fodtøj samt Svinefedt.

Med Hensyn til Forbudet mod Udførsel af Huder, Læder og Lædervarer henvises til Oversigten S. 118. Et Udførselsforbud for færdigt Fodtøj ønskedes af Skotøjsforhandlerne, der i en Erklæring af ¹⁹/₁ 1915 hævder, at den stedfundne store Eksport har foranlediget en Prisstigning paa Fodtøjet paa 15 å 70 % (hvilken Stigning aabenbart stærkt har indskrænket Omsætningen), medens Fabrikanterne havde udtalt overfor Ministeriet i en Erklæring af ⁸/₁, at de var fuldt ud leveringsdygtige. Fabrikanterne vedtog dog at underkaste sig Kontrol med, at der ikke eksporteredes mere end det Kvantum Fodtøj, der fremkom ved Fabrikernes øgede Beskæftigelsesgrad.

Endelig skal Svinefedt omtales, for hvilket der paa Grund af den stadige Prisstigning og dets Egenskab som elementært Fødemiddel udstedtes Udførselsforbud den ¹⁰/₁ 1915 og fastsattes Maksimalpris¹⁾ (160 Øre pr. kg rent, ukrydret Fedt) den ⁵/₂ 1915. Den ⁶/₂ gaves Tilladelse til Udførsel af Fedtet paa Betingelse af, at 30 % af den daglige Produktion tilbageholdes til Hjemmeforbrug.

Der er altsaa hidtil her i Landet fastsat Maksimalpris paa Rug, Hvede og Hvedeklid samt Svinefedt. For en Række af de øvrige Varer har Udførselsforbudene virket, og Bevægelserne i deres Pris, forsaavidt angaar Detailsalg, ses af omstaaende Tabel IX.

Noget samlet Udtryk for Detailpriseniveauets Stigning lader sig ikke let fastsætte, fordi der ikke foreligger Oplysninger til Bedømmelse af, i hvilken Grad Forbrugerne af

¹⁾ Der klagedes over Omgaaelse af Maksimalprisen, idet der ikke fremkom ukrydret Fedt.

Tab. IX. Bevægelsen i Detailpriserne fra Krigens Begyndelse.

Hovedstaden	Enhed	Juli	Aug.	Okt.	Dec.	Jan.
		Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
Rugbrød, ublandet Mel	4 kg	60	81	89	89	93
— blandet Mel	—	—	—	77	74	77
Sigtebrød	kg	26	25	27	34	36
Franskrød	—	35	—	—	42	48
Flormel, bedste danske	—	—	—	—	34	33
Rugmel	—	26	38	38	—	—
Hvedemel (amerik. Flormel)	—	34	44	38	—	—
Byggryn	—	27	35	36	39	41
Havregryn, danske	—	38	44	48	59	60
Boghvedegryn	—	42	—	—	63	62
Semoulegræn	—	38	—	—	43	47
Risengryn, Java	—	64	71	89	72	63
Sagogryn, Tapioca fine	—	40	—	—	49	50
Gule Ærter, Victoria, afsk.	—	42	46	79	70	77
Hugget Melis Nr. 1	—	44	—	47	47	47
Stødt — —	—	42	—	45	43	41
Farin, lyst	—	34	—	37	36	36
Kaffe, Santosblanding (billigste).	—	230	—	—	230	221
The, alm. Kongo —	—	400	—	540	420	415
Tørrede amerik. Æbler, ringede.	—	110	—	—	112	116
Friske — —	—	—	—	—	60	60
Tørrede Abricoser	—	108	—	—	158	147
Svedsker med Sten	—	103	—	—	115	128
Hvidtøl, prima	1 Fl.	11	—	—	10	11
Bajersk Øl	2 .	13	—	—	13	13
Smør, lurmærket laveste Pris	kg	225	216	245	270	280
højeste —	—	237	228	258	276	290
Margarine laveste —	—	100	105	115	119	132
højeste —	—	142	149	163	158	165
Vegetabilmargarine, Oma	—	122	—	—	136	144
Æg, nylagte danske	Snes	145	145	267	295	319
Æg, præservede	—	—	—	—	187	200
Sød Mælk	Liter	19	—	—	20	20
Skummet Mælk	—	10	—	—	9	8
Oksekød (Forkød) laveste Pris	kg	110	110	110	110	109
højeste —	—	120	120	120	130	127

ter omfatter, er dels Prisnoteringerne for Landbrugsvarerne, dels Oplysning om Ind- og Udførsel for nogle af de væsentligere herhenhørende Produkter.

Tabellerne VII og VIII indeholder Prisnoteringerne for Korn og Foderstoffer m. v. Nedenstaaende Oversigt¹⁾ giver Oplysning om Indførselen her til Landet af disse Varer i 1913 og i 1914.

	Januar 1914	Juli 1913	August 1914	Decbr. 1913
Indførsel af	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Hvede og Hvedemel	99,6	125,9	49,9	102,1
Rug og Rugmel	120,9	124,9	23,0	122,0
Havre og Byg	88,8	47,8	18,8	57,2
Majs	190,7	259,8	75,2	145,1
Hvedeklid	21,4	22,1	8,0	23,1
Oliekager	319,4	342,8	131,8	254,3
Tilsammen . .	839,4	921,4	306,7	703,8

Som Oversigten viser, var der allerede Nedgang i Indførselen før Krigens Udbrud, dels paa Grund af betydelig Indførsel i de foregaaende Aar, dels paa Grund af Landets gode Høst i 1913. I de 5 sidste Maaneder af 1914 indførtes af disse Varer ialt under det halve af, hvad Tilfældet var i den tilsvarende Del af Aaret 1913.

Med Hensyn til Udførselen fra Husdyrbruget²⁾ er de foreliggende Oplysninger³⁾ følgende, medens Priserne paa Smør, Æg og Flæsk fremgaar af omstaaende Tabel X.

	Januar 1914	Juli 1913	August 1914	Decbr. 1913
Udførsel af	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Smør i alm. Emballage . .	57,7	52,7	35,2	35,8
— i herm.	1,4	1,0	0,6	1,8
Fløde	14,9	17,4	0,4	11,1
Flæsk	85,2	71,4	61,9	54,9
Svinefedt, spiseligt	3,6	2,2	3,6	1,9

Det fremgaar af Oversigten, at Smørudførselen i alm. Emballage i Krigsmaanederne holdt sig uforandret; Udførselen i hermetisk Emballage, der især gaar til fjærnere

¹⁾ Jfr. Statistiske Efterretninger 1915.

²⁾ Oplysninger om Udførsel af Hornkvæg, Kød af Hornkvæg, Heste og Æg foreligger endnu ikke.

³⁾ Jfr. Statistiske Efterretninger 1915.

Tab. X. Den københavnske Notering paa Smør og Æg samt tyske og fyenske Andelsslagteriers Notering paa Flæsk.

	Juli		August				September				Oktober					November				December					Januar					
	4. Uge	5. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge					1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge		
Københavns Smørnotering																														
Kr. pr. 50 kg f 1914	111	—	—	—	101	—	—	102	106	112	118	121	—	118	115	—	117	120	124	127	132	133	—	—	1915	133	135	132	128	
netto \ 1913	102	100	—	102	—	—	106	110	112	—	—	—	114	—	—	141	110	—	—	—	111	—	—	—	1914	108	106	—	107	
Københavns Ægnotering																														
Øre pr. kg f 1914	100	105	—	—	—	—	116	130	135	—	145	155	165	175	195	205	—	200	—	—	—	—	—	—	1915	200	—	190	180	
leveret \ 1913	110	—	—	112	—	120	125	132	—	135	—	—	145	168	175	190	—	185	160	152	160	—	160	—	1914	160	180	170	150	
Andelsslagteriernes Flæske- Notering																														
Øre pr. kg f 1914	100	—	98	—	—	—	101	106	—	—	—	—	—	104	—	—	108	110	—	—	—	—	—	116	1915	116	122	124	122	
1. Kl. \ 1913	118	—	114	110	—	112	—	—	114	116	112	108	—	102	100	—	104	—	98	—	—	—	—	1914	102	—	—	—		

— betyder, at Noteringen er uforandret.

— betyder, at ingen Notering fandt Sted.

Lande, er gaaet stærkt ned, og Flødeudførselen (til Tyskland) er saa godt som standset. Udførselen af Flæsk er derimod tiltaget, og den engelske Indførselsstatistik viser, at den Nedgang, der har været i Indførselen af Bacon fra U. S. A. til U. K. er bleven opvejet ved den danske Merindførsel. Iøvrigt hævdes det, at denne stærke Forøgelse i Flæskeeksporten skyldes den ved Foderstofmangelen forårsagede Forøgelse i Slagtningen, idet Priserne, som ovenstaaende Tabel X viser, ikke har været særlig høje. Angaaende Kreaturpriserne henvises til omstaaende Tabel XI.

Af andre Spørgsmaal, der i de forløbne Maaneder særlig har interesseret Landbruget, skal nævnes Udførselen af Heste. Foranlediget ved en Henvendelse fra Landboforeningerne, hvem en overordentlig forceret Udførsel (ogsaa af unge Heste) foruroligede, udstedte Regeringen den 30/9 Forbud mod Udførsel af Føl og Plage. Imidlertid steg Priserne saa stærkt, at den stadig store Udførsel gav Landmændene en overordentlig høj Ekstraandtægt, og de Betæneligheder, der fremsattes med Hensyn til, at Udførselen skulde være uforvarlig stor, tilbagevistes fra Land-

mændenes Side, da der blev Tale om et almindeligt Forbud mod Udførsel af Heste. Alligevel kom Forbudet den 23/11 1914. Det menes dog, at der paa dette Tidspunkt var udført de Heste, Landbruget kunde undvære, saaledes at vor Hesteavl næppe har lidt Skade ved den skete Udrensning.

Endvidere skal nævnes Spørgsmaalet om de fremmede Landbrugsarbejdere („Polakkerne“). Af disse har et stort Antal ikke kunnet komme hjem og har derfor overvintret her i Landet. Der var i Sommeren 1914 godt 12 000, hvoraf de 10 000 var Kvinder. Paa den anden Side er det Antal, der er blevet her, ikke tilstrækkeligt til det forestaaende Foraarsarbejde. Det kan maaske derfor blive vanskeligt at faa den fornødne Arbejdskraft. Spørgsmaalet om Jordens regelmæssige Drift, forsaavidt denne maatte trues af de stedfundne store Indkaldelser til Sikringsstyrken, har iøvrigt foranlediget Justitsministeriet til i en Skrivelse af 10/12 til Amtmændene at drøfte Muligheden af at genoptage de gamle Bestemmelser om Naboers Pligt til at yde Hjælp til de til overordentlig Militærtjeneste indkaldte Land-

Tab. XI. Kreaturmarkedet ved København Kvægtorvs Noteringsudvalg.

pr. 50 kg slagtet Vægt med tilhørende Slag- terifald	Juli		August				September				Oktober					November				December					Januar				
	4. Uge		1. Uge	2. Uge		3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge		3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Kvier og Stude																													
1. Kvalitet { 1914	55	56	—	57	55	56	.	.	.	.	57	.	59	57	.	.	59	60	59	.	60	61	64	.	66	{1915	67	.	.
1. Kvalitet { 1913	59	58	—	59	.	61	.	.	.	.	62	60	.	62	61	62	.	61	.	.	.	59	.	62	{1914	60	59	57	.
2. — { 1914	48	50	—	51	50	52	.	51	.	.	.	48	.	49	.	.	51	.	.	.	52	54	55	.	56	{1915	.	.	.
2. — { 1913	50	.	.	.	.	51	.	50	.	.	.	48	.	47	48	.	47	.	.	.	46	.	48	{1914	47	.	45	.	
3. — { 1914	43	44	—	45	44	46	.	45	.	.	.	.	42	.	.	.	43	.	.	.	44	46	.	48	{1915	.	.	.	
3. — { 1913	46	.	.	.	.	47	46	45	.	.	.	43	.	.	.	42	.	.	.	.	41	.	43	{1914	.	.	41	.	
Unge Køer																													
1. Kvalitet { 1914	47	.	—	50	—	54	.	53	.	.	.	55	54	.	.	.	55	56	.	55	57	58	62	.	64	{1915	.	.	63
1. Kvalitet { 1913	57	56	.	.	.	58	.	.	.	.	.	56	.	57	56	.	.	54	53	.	52	51	.	54	{1914	53	52	50	
2. Kvalitet { 1914	43	.	—	44	—	44	.	.	.	.	.	49	.	.	.	.	45	47	.	48	49	52	.	54	{1915	.	.	53	
2. Kvalitet { 1913	50	.	.	.	.	.	49	.	.	.	51	49	.	.	.	.	.	.	47	.	.	45	.	47	{1914	46	45	43	
Ældre Køer																													
1. Kvalitet { 1914	42	.	—	47	45	47	48	.	.	.	.	50	49	.	.	.	53	54	53	.	54	.	56	.	58	{1915	60	.	54
1. Kvalitet { 1913	54	.	.	.	53	54	.	.	.	.	.	52	.	53	52	.	.	.	51	50	.	49	48	.	50	{1914	49	48	47
2. — { 1914	37	.	—	39	37	39	.	.	.	.	.	41	.	.	.	.	43	44	.	45	.	48	.	52	{1915	.	.	48	
2. — { 1913	46	.	.	.	.	47	.	.	.	.	.	45	.	.	.	.	.	44	43	.	42	41	.	43	{1914	.	.	42	
3. — { 1914	27	.	—	29	27	.	.	.	.	.	.	29	.	.	.	.	33	36	.	33	.	36	.	42	{1915	44	.	38	
3. — { 1913	38	.	.	.	.	39	.	.	.	.	38	36	.	.	.	.	.	.	35	.	.	34	.	35	{1914	.	.	.	
Kalve																													
1. Kvalitet { 1914	53	55	—	59	54	52	54	.	56	.	.	58	56	.	.	.	63	65	64	.	67	69	73	.	.	{1915	.	.	74
1. Kvalitet { 1913	58	.	60	.	59	60	.	62	.	66	64	.	66	64	63	66	68	67	.	.	.	.	65	68	{1914	.	.	65	
2. — { 1914	45	47	—	50	48	42	44	.	.	41	.	43	42	.	.	.	49	.	.	51	53	58	54	56	{1915	.	.	54	
2. — { 1913	54	53	54	52	.	.	54	53	55	53	.	55	53	.	52	54	56	55	.	.	.	54	51	53	{1914	.	.	53	
3. — { 1914	41	43	—	45	42	34	36	.	34	.	36	35	55	.	40	.	.	.	.	42	44	.	48	{1915	.	.	47		
3. — { 1913	46	.	48	47	.	.	.	49	47	49	47	.	49	47	.	49	51	.	.	.	49	47	51	{1914	.	.	49		
Lam																													
1. Kvalitet { 1914	78	80	—	78	72	63	67	.	.	59	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	{1915	.	.	.	
1. Kvalitet { 1913	74	.	76	71	67	73	71	78	70	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	{1914	.	.	.	
2. — { 1914	73	74	—	72	67	58	60	.	.	54	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	{1915	.	.	.	
2. — { 1913	71	.	73	67	64	67	.	72	65	67	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	{1914	.	.	.	
Tyre pr. 50 kg lev. Vægt																													
1. Kvalitet { 1914	26	.	—	.	25	26	28	29	.	.	.	32	31	.	.	.	33	.	.	.	35	33	34	.	36	{1915	37	.	33
1. Kvalitet { 1913	32	.	.	.	.	33	32	.	.	.	.	31	.	.	.	32	31	.	.	30	.	.	.	.	31	{1914	30	.	.
2. — { 1914	25	.	—	25	24	25	26	.	.	.	.	28	27	.	.	.	29	.	.	.	30	29	30	31	32	{1915	33	.	30
2. — { 1913	30	.	.	.	.	31	30	.	.	.	.	29	.	.	.	30	29	.	.	28	.	.	.	.	29	{1914	28	.	.
3. — { 1914	22	.	—	22	21	22	24	22	.	.	.	24	23	.	.	.	24	.	.	.	25	24	25	27	28	{1915	29	.	27
3. — { 1913	28	.	.	.	.	.	27	.	.	.	.	26	.	.	.	28	27	.	.	26	.	.	25	26	{1914	25	.	.	

— betyder, at Noteringen er uforandret.

— betyder, at ingen Notering har fundet Sted.

brugere (jfr. Forordn. ³¹ i 1806 og Pl. ¹ s 1808 og ¹⁹ i 1810).

Ogsaa Spørgsmaalet om den fornødne Saasæd har under det tilstundende Foraar været stærkt fremme. Der spørges ved den i disse Dage stedfindende „Korntælling“ om, hvor megen Saasæd der vil blive Brug for, og Spørgsmaalet er Genstand for Landbrugsorganisationernes Overvejelser.

Endelig skal det nævnes, at der i Øjeblikket for Rigsdagen foreligger Forslag til Lov om en overordentlig Kapitelstakst for 1914. Som nedenstaaende (uofficielle) Tal viser, var Kapitelstaksten naturligvis stegen meget stærkt for 1914:

Gennemsnit for hele Landet	1914	1913
Rug..... Kr. pr. Td.	19,55	10,00
Byg.....	18,00	11,17
Havre.....	13,07	7,51
Hvede.....	19,45	12,58

Om denne Stigning siger Lovforslagets Motiver, at det skønnes uforvarligt at lade Afgiftsmodtagerne paa Afgiftsydernes Bekostning indkassere en saadan ekstraordinær Konjunkturgevinst, hvorfor det foreslaas at lade Afgifterne for 1914 betale efter et Gennemsnit af 1914 og de 3 foregaaende Aar. Denne Beregningsmaade ønskede Folketinget bevaret ogsaa i Fremtiden.

Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet.

For et Land som Danmark, til hvis Industri Tilførslen af Raastoffer udefra er en Livsbetingelse, maatte Krigens Udbrud selvsagt være en Begivenhed af den alleralvorligste Art. Det ses da ogsaa af omstaaende Tabel XII over Arbejdsløsheden¹⁾, hvorledes denne straks i August gik op til næsten 3 Gange det normale (trods de store Indkaldelser til Sikringsstyrken); men efterhaanden, da den første Nervøsitet havde lagt sig, da man var mere i Stand til at overse Forholdene og indrette sig efter de ændrede Betin-

¹⁾ Jfr. med Hensyn til nærmere Enkeltheder: Statistiske Efterretninger 1914 og 1915.

gelses og udnytte disse, er Arbejdsløsheden atter aftaget og var ved Januar Maanedes Slutning ikke meget over det normale, idet dog Indkaldelserne til Sikringsstyrken maa have i Erindring.

Om Arbejdsløshedsforholdene i enkelte væsentligere Fag, hvorfra der ved Tællingen ²³/₁ 1915 forelaa Oplysninger om mere end 1000 Arbejdere, skal henvises til Oversigten Side 116 (Tabel XIII).

Forholdene for Industrien er naturligvis i høj Grad vanskeliggjorte ved, at de fleste Raastoffer er Krigskontrebande, og skønt Regeringen efterhaanden har udstedt Udførselsforbud her i Landet for disse Varer, har det dog været meget vanskeligt at opnaa Dispensation fra de krigsførende Landes Udførselsforbud. Dels har disse i flere Tilfælde selv Brug for Raastofferne, dels er London Centret for Verdenshandelen af flere af dem (Metaller, Gummi m. v.), og England har, efterhaanden som den økonomiske Krig tilspidsede sig, stillet strengere og strengere Fordringer om Garanti for, at Varerne hverken direkte eller indirekte skulde komme krigsførende Lande til Gode, samtidig med at Tilførslerne fra Amerika standsedes. Den ¹²/₁ afholdt Industriraadet et stort Forhandlingsmøde om disse Spørgsmaal, og af de spredte Referater, der er fremkomne, ses det, at Industriens ledende Mænd med virksom Støtte af Regeringen og ved en særlig Udsending til England har gjort et stort Arbejde for at holde den hjemlige Industri i Gang i det videst mulige Omfang. I Slutningen af Januar meddeltes det, at det, der haardest var Trang til, var Metaller, derunder Kobber og Bly til Kabelfabrikkerne, som ogsaa har haardt Brug for Gummi, men desuden kniber det for Olieindustrien og i Glasindustrien, ligesom man i Tekstilindustrien bl. a. savner visse Garner. Endelig er det galt med Terpentiner, der er blevet erklæret for Krigskontrebande, og Harpiks, som man hidtil har faaet fra Frankrig, der nu har standset Udførselen¹⁾. Men ogsaa de høje Valutakurser har naturligvis forvoldt den danske Industri Besværligheder, om end af en noget anden Art.

I denne Sammenhæng maa det nævnes, at de Krav, der fra forskellig Side er rejst paa Udstedelse af Udførsels-

¹⁾ Berlingske Tidende ¹⁰/₁ 1915.

Nationaløkonomisk Tidsskrift. LIII.

Tab. XII. Arbejdsløsheden blandt organiserede Arbejdere.

	Juli		August		September		Oktober		November		December		Januar		
	Antal Medl.	Arblos-heds %	Antal Medl.	Arblos-heds %	Antal Medl.	Arblos-heds %	Antal Medl.	Arblos-heds %	Antal Medl.	Arblos-heds %	Antal Medl.	Arblos-heds %	Antal Medl.	Arblos-heds %	
Bygnings- og Møbel- industri.	f 1914	26 000	2.9	24 300	10.3	24 400	11.1	24 700	14.4	24 800	26.0	—	f 1915	23 700	43.1
	1913	19 900	3.1	20 200	2.8	24 100	3.0	24 300	7.1	24 000	16.6	24 400	28.0	1914	24 900
Arbejdsmænd.	f 1914	25 900	5.0	33 000	13.4	25 500	13.8	32 800	14.3	34 500	13.1	—	f 1915	35 300	23.1
	1913	18 600	4.9	21 800	4.3	20 700	4.1	22 300	6.0	24 400	8.1	25 900	17.3	1914	31 400
Fabrikfab m. v.	f 1914	65 500	3.6	66 500	9.1	66 600	8.2	67 100	6.3	66 700	4.1	—	f 1915	70 600	6.3
	1913	57 300	3.8	61 700	3.8	61 400	3.6	59 900	3.8	62 400	4.1	63 000	7.3	1914	63 900
Tilsammen.	f 1914	117 400	3.9	123 800	10.3	116 500	10.1	124 600	9.9	126 000	11.1	—	f 1915	129 600	17.6
	1913	95 800	3.9	103 700	3.8	106 200	3.8	106 500	5.0	110 800	7.9	113 300	14.1	1914	120 200

forbud, væsentligst for at regulere Prisen paa indenlandske Fabrikata, er bleven skarpt imødegaaede baade fra praktisk og teoretisk Side¹⁾, ud fra den Betragtning, at det er vigtigere at skærme Landet mod Arbejdsløshed end mod Dyrtdid.

Den hele overordentlige Situation har iøvrigt, som det var at vente, ført med sig, at Forholdene paa Arbejdsmarkedet har været meget rolige.

Samtidig med Krigens Begyndelse lykkedes det den fungerende Forligsmand at afværge to truende Lock-out'er, som var forkyndt henholdsvis i Jern- og Metalindustrien og overfor Dansk Arbejdsmandsforbund. Anledningen til Lock-out-Varlerne var nogle mindre Konflikter i forskellige Provinsbyer. Desuden var der Strejke i Bogbinder- og Pottemagerfaget. Ved Fællesmøder mellem Hovedorganisationerne i Dagene den 25.—27. Juli opnaaedes Overenskomst og de to Strejker hævedes. Den 31. s. M. vedtoges den fungerende Forligsmands Mæglingsforslag, og dermed var Arbejdsmarkedet bragt i Ro undtagen angaaende Sømændene hos de forskellige Rederier beskæftigede med Kul-

transport, hvor Strejke var iværksat fra 21. Juli. Da denne Strejke, paa et Tidspunkt, hvor man kunde befrygte, at Krigstilstanden eventuelt kunde stoppe Tilførslerne paa ubestemt Tid, virkede meget generende, indkaldte Forligsmanden paa Prisreguleringskommissionens Foranledning Parterne til Møde den 13/s. Den 14. s. M. vedtoges et af Forligsmanden stillet Mæglingsforslag om en midlertidig Overenskomst, gældende saa længe Krigstilstanden varede. Overenskomsten gaar ud paa, at helbefarne Matroser og Fyrbødere faar et maanedligt Gratiale paa 70 Kr. Letmatroser og Kullæmpere faar dobbelt Hyre. Hver Mand er ulykkesforsikret for 4 000 Kr.

Der havde i de første Dage af August været to Konflikter, direkte forårsagede af den indtraadte Situation. Matroserne og Fyrbødernes paa Englandsdamperne i Esbjerg stillede Krav om Ulykkesforsikring og om betydelige Gratiale, og efter en Del Forhandlinger gjordes der dem nogle Indrømmelser i den Retning. I Aalborg nægtede Havnearbejderne at lade Englandsskibene uden mod en ret betydelig Forhøjelse i Timelønnen, hvad de begrundede i Prisernes Stigen. Denne Konflikt blev dog ogsaa bilagt ved at indrømme den ønskede Forhøjelse.

¹⁾ Jfr. Ingeniør Foss i Ugens Tilskuer (15/1 1915) og Kontorchef J. Warming i Hovedstaden (6/1 og 9/1 1915).

Tab. XIII. Arbejdsløsheden i enkelte Fag.

	Talte Med- lemmer	Arbejdsløshedsprocent			
	²³ / ₁ 1915	²³ / ₁ 1915	²⁴ / ₁₀ 1914	²² / ₈ 1914	
Bageri- og Konditoriar- bejdere	2 493	9,5	9,0	11,8	
Bryggeriarbejdere	3 664	2,8	1,4	2,0	
Slakteriarbejdere	2 999	3,3	0,7	3,3	
Tobaksarbejdere	5 953	4,8	10,1	9,0	
Tekstilarbejdere	5 391	2,0	8,6	12,0	
Skrædere	4 322	11,0	4,2	15,0	
Skotøjsarbejdere	2 955	2,0	1,0	3,2	
Murere	5 454	67,0	14,4	4,0	
Hustømrere	4 226	35,2	13,2	2,8	
Snedkere	6 171	30,4	14,6	13,5	
Malere	4 494	53,4	9,1	20,0	
Sadelmagere og Tapet- serere	1 291	11,0	6,5	19,2	
Træindustriarbejdere	1 858	13,2	8,4	10,1	
Blikkenslagere	1 178	15,1	3,0	4,0	
Smede og Maskinarbej- dere	12 275	3,8	5,1	5,0	
Formere	1 419	9,3	9,2	13,5	
Elektrikere	1 366	9,4	0,5	7,3	
Papirindustriarbejdere . . .	1 068	0,1	1,0	2,2	
Bogbindere	1 340	14,7	24,0	34,2	
Typografer	3 959	10,7	10,0	13,4	
Sømænd	2 100	0,0	0,0	10,0	
Søfyrhødere	1 800	0,0	0,0	9,4	
Jord- og Betonarbejdere	3 031	44,1	21,0	4,0	
Fabrikarbejdere	1 451	4,0	3,2	2,3	
Havnearbejdere	2 240	43,0	76,3	73,7	

Derefter har Forholdene været usædvanlig rolige, uden Konflikter eller særlig truende Uoverensstemmelser, en Del Spørgsmaal er afgjort ved de faglige Voldgiftsretter.

Den ¹¹/₁₂ bebudede Sømændene Strejke overfor Dansk Dampskibsrederforening og opsagde ligeledes den tidligere omtalte midlertidige Krigsoverenskomst, idet de paaberaabte sig Misligholdelser af denne. Arbejdsgiverforeningen protesterede mod Strejkevarslets Lovlighed og indbød til Fællesmøde, men da dette intet Resultat bragte, indankede den Sagen for den faste Voldgiftsret, mens samtidig Forligsmanden tog Affære. Ifølge Voldgiftsrettens Kendelse af ²³/₁₂ blev Strejkevarslerne kendt ugyldige, hvorefter Sømændene vedtog at aflyse Strejken og søge Forhandling om Stridspunkterne med Rederierne. Disse Forhandlinger resulterede i en Overenskomst af ¹²/₁ 1915, hvorved hele Spørgsmaalet blev ordnet saaledes, at Hyrerne forhøjedes noget og desuden skal betales et Krigstillæg af Kr. 30 for Tømmermænd og Baadsmænd, 25 Kr. for Matroser, 20 Kr. for Letmatroser og 15 Kr. for Jungmænd, alt pr. Rundrejse i Nordsøfarten. Den i den midlertidige Overenskomst fastsatte Ulykkesforsikring bibeholdes.

Handel (herunder Udførselsforbud) og Samfærdsel.

Om dansk Handels Betingelser i den sidste Halvdel af Aaret 1914 er det paa nærværende Tidspunkt ikke muligt at meddele noget væsentligt ud over, hvad allerede foran spredtvis er omtalt angaaende Omsætningen med Korn og Foderstoffer, Indførsel af Kul og Udførsel af Landbrugsprodukter, ligesom jo ogsaa Handelen har været under Indflydelse af de særlige Bank- og Valutaforhold. Men desuden har der til de stoppede Tilførselskilder og de lukkede Afsætningsmarkeder ude og til den som Følge af Prisstigningen svigtende Købeevne hjemme knyttet sig et særligt Forhold, nemlig Udførselsforbudene, der ogsaa har berørt de øvrige Erhvervsgrene, men vel mest Handelen, det Erhverv, der omsætter Raastofferne og Arbejdsprodukterne.

Ved Loven af ⁶/₈ 1914 (jfr. Lov af ²⁹/₁₀ 1914 og ⁵/₂

1915) bemyndigedes Justitsministeren til midlertidig at forbyde Udførsel af Varer, tilhørende følgende Grupper:

1. Levnedsmidler, Korn og Foderstoffer.
2. Brændselsstoffer og Olier.
3. Træ, Staal og Jern.
4. Guld og Sølv.
5. Ride-, Træk- og Lastdyr.
6. Motorkøretøjer.
7. Krigsmateriel og andre Krigsfornødenheder.
8. Varer, som det af Hensyn til Samfundshusholdningen skønnes fornødent at bevare for Landet.

I Henhold hertil er til og med $12/2$ 1915 følgende Udførselsforbud udstedte:

Sammendrag af Udførselsforbud tilligemed de Afgørelser, der er truffene vedrørende Udførselsforbudenes Omfang¹⁾.

I Henhold til Lov af $6/8$ og $20/10$ 1914 samt $5/2$ 1915 er det forbudt at udføre følgende Varer her fra Landet:

1. Foderstoffer $6/8$ (herunder Oliekager, Hø, Halm, Maltspirer, Sojaskraa, Klid, Kornaffald, alle Gulerødder, al Slags Kaalraabi, Ærter, saavel Koge- som Foderærter, Bønner og Linser), Korn $6/8$, Malt og Maltbyg $6/8$, $15/8$, $24/8$, $5/12$, Kartofler²⁾ (undtagen Kartofler³⁾, der er ledsagede af en Attest, udstedt af „Landbrugsministeriets Tilsyn med smitsomme Plantesygdomme“), Mel $6/8$ (herunder Brød af enhver Slags) og Gryn $6/8$ (herunder Majzena, Sagogryn, Risengryn og Boghvedegryn).
2. Kløverfrø, $13/1$.
3. Høfrø, $11/12$.
4. Tørrede Blaabær, $7/1$.
5. Guld og Sølv, møntet eller i Barrer, $6/8$ (herunder fremmede Guld- og Sølvmonter, udvalgte Sølvplader og Guldslaglod. Det tillades dog Rejsende at medføre indtil 200 Kr. i møntet Guld eller Sølv, $8/8$).
6. Kul, Koks, Petroleum, Benzin og andre Brændselsstoffer samt Smørestoffer, $6/8$ (herunder Vaseline og Glycerin).
7. Vaaben af enhver Art, derunder indbefattet Jagtvaaben, samt enkelte Dele deraf, der er kendelige som saadanne, $6/8$.
8. Ammunition af enhver Art samt enkelte Dele deraf, som er kendelige som saadanne, $6/8$.
9. Krudt og Sprængstoffer, $6/8$, samt Raamateriale til Fremstilling heraf, $5/12$ (herunder Svovl, Svovlsyre, Salpeter, Salpetersyre og Glycerin).

¹⁾ Datoangivelserne er Udførselsforbudets Udstedelsesdag.

²⁾ Jfr. S. 96.

³⁾ Fra $12/2$ er enhver Udførsel her fra Landet af Kartofler forbudt, $10/2$.

10. Elektriske Kabler, $\frac{6}{8}$.
11. Motorkøretøjer, $\frac{6}{8}$ (herunder alle enkelte Dele af disse, ogsaa Slinger og Dæk).
12. Instrumenter og Apparater, som udelukkende er forfærdigede til Fabrikation af Krigsammunion, til Fabrikation eller Reparation af Vaaben og Materiel til Land- eller Søkrig, $\frac{6}{8}$.
13. Raamateriale til Bygning eller Reparation af Jern- eller Staalskibe samt til Fremstilling af Vaaben eller Ammunition, $\frac{6}{8}$ (herunder alt Aluminium, Antimon, alt Bly, gammelt og nyt, fortinnede eller forzinkede Jernplader, forzinkede Jernskibsspiger, alt Kobber, gammelt og nyt, Messingplader, Messingstænger, gammelt Messing, uforarbejdet Nikkel, alt Tin, gammelt og nyt Zink i Blokke og Plader).
14. Hæmatit-Jernerts, Hæmatit-Raajern, Jernkis, Kromerts, Kromjern, Kiseljern samt Nikkelerts, $\frac{5}{12}$.
15. Træ i Blokke, Planker og Brædder, $\frac{9}{8}$.
16. Pigtraad, $\frac{5}{12}$.
17. Twistaffald, $\frac{15}{8}$ (Pudsetvist).
18. Forbindstoffer, $\frac{15}{8}$ (heru. Tjærejute og hygroskopisk Bomuld).
19. Vegetabiliske Olier, $\frac{20}{8}$, og Steariner til Anvendelse i Margarinefabrikationen, $\frac{5}{12}$.
20. Palmekærner, $\frac{4}{2}$.
21. Soyabønner, $\frac{11}{12}$.
22. Margarine, $\frac{11}{12}$.
23. Kopra, Sesamfrø og Jordnødder, $\frac{31}{10}$.
24. Svinefedt, $\frac{10}{11}$.
25. Medicinalvarer, $\frac{20}{8}$ (samtlige de i Anordning om Apotekervarer af 1. August 1914 nævnte Varer).
26. Termometre og Haandsprøjter til medicinsk Brug, $\frac{10}{2}$.
27. Terpentiniolie, $\frac{7}{1}$ (rektificeret og urektificeret).
28. Harpiks, $\frac{7}{1}$.
29. Uld, $\frac{12}{9}$ (Uld af Faar og Lam).
30. Vævede og strikkede uldne Trikotagevarer samt Uldgarn, $\frac{15}{10}$, uanset den Procentdel, Ulden udgør.
31. Bomuld og Bomuldsgarn, $\frac{20}{10}$.
32. Uldne og halvuldne Klude samt Kradsuld, $\frac{5}{11}$.
33. Alle raa Kvæghuder samt Kalveskind paa mindst 8 kg Saltvægt pr. Styk, $\frac{20}{10}$.
34. Lamme- og Faareskind, $\frac{10}{10}$, undtagen skaldede Skind.
35. Svinehuder, $\frac{4}{2}$.
36. Alle ikke fuldt forarbejdede Lædervarer, $\frac{4}{2}$ (herunder alle blot tilskaarne, sammenlimede eller sammensyede Halvfabrikata).
37. Alle beredte Huder og Skind, med Undtagelse af Gedeskind, samt Læder, $\frac{11}{12}$.
38. Alle Lamme- og Faareskind, $\frac{11}{12}$, saavel beredte som uberedte.
39. Garvestoffer, $\frac{4}{2}$.
40. Tomme Bomulds- og Jutesække samt Jutelærred til Sække, $\frac{10}{10}$.

¹⁾ Jfr. Side 104.

41. Raa Hamp og raa Jute samt Tovværk og Garn forarbejdet heraf, ¹⁰/₂.
 42. Kokosgarn og Tovværk, forarbejdet heraf, ¹⁰/₂.
 43. Raagummi, ²¹/₁₀.
 44. Brunsten, ¹¹/₁₂.
 45. Alle forarbejdede Kunstgødninger, ²²/₁₂ (herunder Superfosfat, Blodgødning, Benmel og svovlsur Ammoniak) samt Raastoffer til Forarbejdning af Gødning, ²²/₁₂ (herunder raa og kogte Ben). Forbudet omfatter ikke raa og pulveriseret Gødningskalk.
 46. Heste, derunder Føl og Plage, ⁵/₉, ²⁰/₉, ²¹/₁₀, ²³/₁₁.
- NB. De givne Udførselstilladelser er kun gyldige en Maaned, med mindre der i selve Tilladelsen er truffen anden Bestemmelse, ¹²/₂.
- Sluttet ¹²/₂ 1915.

Lovene fastsætter endvidere Bødestraffe (500 Kr. til 10 000 Kr.) eller Fængsel for den, der handler eller søger at handle i Strid med Udførselsforbudene, eller imod en dette Spørgsmaal vedrørende afgiven Erklæring samt Konfiskation af Varerne, og ved Loven af ⁵/₂ 1915 udvides Konfiskationen til det Befordringsmiddel, hvormed den ulovlige Udførsel har fundet Sted.

Det vil blive Fremtidens Sag at skaffe Klarhed over, i hvilken Grad den danske Handelsstand har kunnet tilpasse sig til disse ændrede Betingelser for dens Virke og til at udnytte de Muligheder, der frembød sig.

Overfor det saa betydningsfulde Spørgsmaal om Gæld til Udland og Indland greb Staten ind ved en Lov om Betalingshenstand af ²⁰/₈ 1914, hvorefter Domstolene er bemyndiget til at indrømme en Skyldner Betalingshenstand¹⁾, dog ikke ud over 3 Maaneder, i det Omfang, hvori Gælden anerkendes, naar den sagsøgte Skyldner bevisliggør, at de foreliggende overordentlige Forhold umuliggør det at betale Gælden. Ved Lov af ¹¹/₁ 1915 er Fristen for Indrømning af saadan Henstand udskudt til ¹⁵/₁ 1915. Endvidere fremsatte Justitsministeren i Folketinget den ¹²/₁ 1915 Forslag til Lov om Betalingshenstand med Pantegæld, hvorefter indtil ³¹/₁₂ 1915 Gæld, der er sikret ved Pant i fast Ejendom, ikke paa Grundlag af Opsigelse fra

¹⁾ Herfra undtages Renter eller Afdrag paa Prioritetsgæld, Renter af Obligationer, Lønninger, Pensioner, Aftægtsydelse, Forsikringssummer og -præmier, Husleje, Forpagtnings- og Fæsteafgifter, Skatter o. l. og Fordringer paa Banker og Sparekasser.

Kreditors Side kan fordres betalt, med mindre Misligholdelser har fundet Sted.

Ogsaa paa et andet Omraade har Staten ydet Handel og Samfærdsel en betydelig Hjælp til at komme ud over de Vanskeligheder, Krigstilstanden medførte, nemlig ved at organisere en Krigs-Forsikring for Skibe og Varer.

Det er allerede omtalt, at Staten ved en midlertidig Overtagelse af en Del af Risikoen straks efter Krigens Udbrud bidrog til at faa Kul- samt Korn- og Foderstofimporten¹⁾ i Gang igen. En endelig Ordning af disse Forhold maatte dog frembyde sig som nødvendig, og ved Lov af ¹⁰/₉ 1914 og Andn. af ¹²/₉ 1914 (jfr. Lov ²⁵/₉ 1914) om danske Skibes Forsikring mod Krigsfare og ved Lov af ²¹/₉ 1914 og Andn. ³⁰/₉ 1914 om Forsikring af Varer imod Krigsfare til Søs ordnedes disse Forhold.

Der dannedes to Instituter med Støtte af Staten og under Medvirkning af danske Forsikringsselskaber. Samtlige registreringspligtige danske Skibe (med visse Undtagelser, bl. a. dem, der gaar i Kystfarten) skal indtræde i Forsikringsinstituttet for Skibe. Præmierne skal nærmere fastsættes, og det eventuelle Overskud resp. Underskud for Skibsforsikringen udlignes paa de forsikrede Skibe i Forhold til de erlagte Præmier, dog saaledes, at 35 % af det eventuelle Underskud udredes af Staten og 15 % af Forsikringsselskaberne inden for nærmere fastsatte Grænser.

I Institutet for Vareforsikringen var foruden Staten og Forsikringsselskaberne indtraadt et Konsortium, dannet med Overtagelse af ovennævnte Forsikring for Øje. Præmierne skal nærmere fastsættes, og den af Institutet overtagne Risiko m. v. bæres med 35 % af Staten, med 20 % af Forsikringsselskaberne og med 45 % af Konsortiet.

Efter velvillig Meddelelse stillede Forholdene i disse to Instituter ved Udgangen af Januar sig saaledes:

¹⁾ En Række Retssager angaaende Leveringer af Kul og Majs er fremkomne ved, at Sælgerne har brudt indgaaede Kontrakter under Paaberaabelse af force majeure. Sø- og Handelsretten har dog ikke i Almindelighed villet anerkende force majeure, saa længe der var Mulighed for at fremskaffe de kontraherede Varer, selv om disse var stegne i Pris over hvad der var regnet med ved Kontraktens Indgaaelse (jfr. f. Eks. en Sø- og Handelsrets Dom af ²/₁₀ 1914).

	Krigsforsikring for danske Skibe 1000 Kr.	Forsikring af Varer imod Krigsfare til Søs 1000 Kr.
pr. 31/1 1915		
Forsikret Kapital	418 152	195 403
Præmie med Fradrag af Ristorno.	3 875	2 525
Betalte Skader	454	332

Det skal dog tilføjes, at de anførte Beløb for Skader kun omfatter de indtil 31. Januar afregnede Skadeskrav, men der henstaar desuden et Antal Skader, om hvis Størrelse man paa nærværende Tidspunkt ikke kan give Oplysning.

Selv om disse Tal viser, at den danske Skibsfart ikke har lidt særligt store Tab, mens Krigen har staaet paa, maa det dog erindres, at før Forsikringens Oprettelse stødte forskellige danske Dampere paa Miner i Nordsøen og sank, ligesom baade Visitation og Opbringelse samt de af Minerefarene forarsagede Forsigtighedsforanstaltninger har virket hæmmende og forvoldt Tab¹⁾.

Paa den anden Side har naturligvis ogsaa den danske Skibsfart nydt Fordel af den stedfundne uhyre Hausse paa Fragtmarkedet, jfr. for nogle Fragtsatsers Vedkommende omstaaende Oversigt, Side 123.

Nu dækker denne uhyre Stigning naturligvis ikke over en tilsvarende Merindtægt, fordi Forsikring, Hyre, Kul osv. ogsaa er stegne stærkt, men en Merindtægt kommer der naturligvis (jfr. ogsaa Dampskibsselskabernes Kurser i Tabel III), og for Forbrugerne, der i Priserne paa de tilførte Varer skal betale denne stærke Stigning, er Opgangen jo af største Betydning. Spørgsmaalet om Fastsættelse af en Maksimalfragt kom derfor frem, og Muligheden heraf fremsattes af den danske Indenrigsminister under Korndebatten i Januar i Folketinget. I Øjeblikket behandles Sagen af en den 10/2 1915 aabnet interskandinavisk Rederkonference i Göteborg.

En anden Vanskelighed har disse høje Fragter ogsaa medført, idet de har været saa høje, at det undertiden har kunnet betale sig for Rederne at bryde indgaaede Kontrakter mod at betale den stipulerede Bøde og derefter

¹⁾ Angaaende Konflikter med Sømand og -fyrbødere se S. 93 og 114.

Oversigt over Korn og Kulfragterne efter Dansk Søfartstidende.

sh. pr. Ton	Korn fra Havn paa Amerikas Østkyst til skandinavisk Havn	Kul fra engelsk Østkysthavn (Tynen, Blyth) til dansk Havn for Baade c. 1 500—2 000 Tons
August 18.....	—	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$
September 1.....	—	c. $\frac{7}{0}$
— 15.....	—	c. $\frac{6}{6}$
— 22.....	—	$\frac{6}{6}$ à $\frac{7}{0}$
Oktober 6.....	$\frac{4}{9}$ à $\frac{5}{0}$	"
— 20.....	$\frac{4}{6}$ à $\frac{5}{0}$	"
— 27.....	$\frac{5}{0}$ à $\frac{5}{3}$	"
November 11.....	$\frac{6}{0}$	$\frac{8}{0}$ à $\frac{8}{3}$
— 17.....	$\frac{6}{3}$ à $\frac{6}{4,5}$	$\frac{8}{3}$ à $\frac{8}{9}$
— 24.....	$\frac{6}{0}$ à $\frac{7}{3}$	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$
December 1.....	$\frac{7}{3}$	"
— 9.....	$\frac{7}{0}$ à $\frac{8}{0}$	$\frac{10}{6}$
— 15.....	$\frac{9}{0}$ à $\frac{9}{3}$	$\frac{12}{0}$
— 22.....	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$	$\frac{12}{0}$ à $\frac{13}{0}$
— 29.....	$\frac{10}{0}$ à $\frac{10}{6}$	c. $\frac{14}{0}$
Januar 7.....	"	"
— 14.....	$\frac{12}{0}$	"
— 21.....	$\frac{12}{0}$ à $\frac{13}{6}$	$\frac{16}{0}$ à $\frac{17}{0}$
— 28.....	—	—
Februar 4.....	$\frac{14}{0}$	$\frac{20}{0}$

søge ny Fragt. Disse Tilfælde har dog næppe været hyppige.

De særlige Forhold har iøvrigt ført med sig, at en langt større Del af Skibsfarten end sædvanlig er gaaet over København. Kommer hertil, at Ladningerne hyppigt er ankomne rykvis, eftersom det f. Eks. er lykkedes at faa frigivet flere Skibe i England el. lign., er heraf opstaaet en stor Pladsmangel i Københavns Havn og næsten uoverkommelige Vanskeligheder for Statsbanerne med at faa Varerne ekspederede. — En anden Vanskelighed er fremkommen ved, at den danske Telegramkorrespondence med Amerika gaar over England, hvorved der paa Grund af Censuren o. l. opstod ret generende Forsinkelser.

Det vil i denne Sammenhæng endnu være rimeligt at nævne, at Indkaldelserne til Sikringsstyrken har voldt baade Jernbaner og Postvæsen betydelige Vanskeligheder. Det københavnske Postvæsen har saaledes først fra $26/1$ 1915 kunnet optage Postbesørgelsen i København i samme Omfang som før Indkaldelserne til Sikringsstyrken.

Forøvrigt har den tyske Erklæring om Blokade af England fra den $18/2$ og den engelske Erklæring om, at Benyttelsen af neutralt Flag er en tilladelig Krigslist, stillet den neutrale Skibsfart overfor en hel ny Situation.

I den Anledning er der den $10/2$ fremkommet Meddelelse om, at der er indledet Forhandlinger mellem de tre skandinaviske Regeringer. Disse Forhandlinger, der er en naturlig Følge af Malmø-Overenskomsten, foretages foreløbigt telegrafisk, men kan tænkes muligvis at ville føre til en Sammenkomst mellem Repræsentanter for de tre Riger.

Thi ved Mødet i Malmø den 18.—19. December 1914 udtalte Kong Gustaf, at han havde indbudt Danmarks og Norges Monarker til Forhandling i Bevidstheden om Ansvar overfor Samtid og Efterverden, at ikke noget skulde blive undladt, som kunde tjene til fælles Gavn for de tre Folk.

Den 10. Februar 1915.